

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΓΙΑ ΣΤΕΛΕΧΗ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΙΤΛΟ

«ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΔΙΑΦΘΟΡΑ»

του ΦΡΕΣΚΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ:

ΑΝΑΠΛ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΣΤΕΦΑΝΑΔΗΣ
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

ΜΕΛΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΕΠ.ΚΑΘΗΓΗΡΙΑ ΧΡΙΣΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΝΑ
ΕΠ.ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΣΤΑΪΚΟΥΡΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Πειραιάς, Φεβρουάριος 2013

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σε αυτήν την εργασία επιχειρείται να βρεθεί η σύνδεση του Διεθνούς Εμπορίου με τη διαφθορά.

Στο πρώτο κεφάλαιο αναφέρονται στοιχεία για το Διεθνές Εμπόριο και τη σύνδεση του, με διάφορες μακροοικονομικές μεταβλητές, αλλά και τους θεσμούς. Στη συνέχεια, στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στη Διαφθορά και τις επιρροές που και αυτή έχει στις ίδιες μεταβλητές και στο τρίτο κεφάλαιο αναφέρουμε κάποια στοιχεία για το σύστημα Δικαίου, τις κατηγορίες στις οποίες χωρίζεται (common law και civil law) και το πόσο μπορεί να επηρεάσει τη διαφορά

Στο εμπειρικό κομμάτι ερευνούμε την πιθανή προβλεπτική ικανότητα που πιθανό να έχουν το Διεθνές Εμπόριο, το ΑΕΠ και το σύστημα Δικαίου στη διαμόρφωση του δείκτη Διαφθοράς σε βάθος πενταετίας και στο τέλος παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της έρευνας.

Λέξεις κλειδιά

Διαφθορά, Διεθνές Εμπόριο, GDP, Εθιμικό Δίκαιο, Αστικό Δίκαιο,

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	3
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ.....	8
1.1 ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.....	8
1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	8
1.3 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΘΕΩΡΙΩΝ ΠΕΡΙ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΑΠΟ ΤΟ 15 ^ο ΑΙΩΝΑ ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ.....	10
1.4 ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΘΕΣΜΩΝ ΠΕΡΙ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.....	12
1.5 ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ.....	17
1.6 ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΣΤΟ ΑΕΠ ΜΙΑΣ ΧΩΡΑΣ.....	20
1.7 ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ.....	23
1.8 ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΣΜΩΝ.....	26
1.9 ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ-ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ...	29
1.10 ΟΡΕΝΕSS ΤΟ TRADE.....	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο ΔΙΑΦΘΟΡΑ.....	31
2.1 ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ.....	31
2.2 ΟΡΙΣΜΟΙ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ.....	31
2.3 ΑΙΤΙΕΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ.....	33
2.4 ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ.....	33

2.5 ΤΟΜΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΛΑΜΒΑΝΕΙ ΧΩΡΑ Η ΔΙΑΦΘΟΡΑ.....	35
2.6 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΜΕΤΡΩΝ ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΞΑΠΛΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ	37
2.7 ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.....	42
2.7.1 Διαφθορά και επίδραση στις τιμές.....	42
2.7.2 Διαφθορά και ΑΕΠ.....	47
2.7.3 Διαφθορά και οικονομική ανάπτυξη.....	49
2.7.4 Διαφθορά και φορολογικά έσοδα.....	50
2.8 ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΑΠΟ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΡΕΥΝΕΣ.....	51
2.9. Δείκτης CPI.....	52
2. 10 ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ.....	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΚΑΙΟΥ.....	55
3.1 ΠΕΡΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥ.....	55
3.2 ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΡΡΟΗ ΣΤΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	61
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	70
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	72
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	85

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου σε όλους όσους με βοήθησαν στην ολοκλήρωση των σπουδών μου και στη συγγραφή της παρούσας εργασίας.

Πιο συγκεκριμένα, θέλω να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Στεφανάδη Χριστόδουλο που χωρίς την καθοδήγηση και τις συμβουλές του δεν θα είχε υλοποιηθεί η παρούσα διπλωματική εργασία.

Επίσης και όλους τους καθηγητές του μεταπτυχιακού προγράμματος για τις γνώσεις που μου προσέφεραν.

Τέλος, ξεχωριστές ευχαριστίες στην Ειρήνη Ευθυμίου, στην οικογένειά μου και στους φίλους μου για την αγάπη, την βοήθεια, την παρακίνηση και τη συμπαράστασή τους σε οτιδήποτε κάνω.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αναμφίβολα ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα στην οικονομική δραστηριότητα, όσα χρόνια υπάρχει ιστορική καταγραφή, είναι η διαφθορά. Σε όποια ιστορική περίοδο και αν ανατρέξει κάποιος θα δει ότι είχε εισχωρήσει σε κάθε τομέα της ανθρώπινης ενέργειας και παντού αναφέρεται σαν ένας παράγοντας κοινωνικής και οικονομικής τροχοπέδης. Η διαφθορά είναι, λοιπόν, μια έννοια για την οποία ανέκαθεν υπήρχε ένας προβληματισμός σε όλα τα μέλη του κοινωνικού συνόλου. Οι λόγοι για αυτό τον προβληματισμό, αν και είναι προφανείς, θα αναλυθούν διεξοδικά στα επόμενα κομμάτια αυτής της εργασίας. Ενδεικτικά αναφέρουμε μερικές κοινωνικές συνέπειες που καταδεικνύουν του λόγου το αληθές. Έτσι είναι κοινός τόπος ότι οξύνει τις κοινωνικές ανισότητες και στερεί ευημερία στο κοινωνικό σύνολο, καταλύει κάθε έννοια δικαιοσύνης και ευνομίας και τελικά αποτρέπει κάποιον να διοχετεύσει τη δημιουργικότητά του σε ωφελεία του συνόλου στην οποία λαμβάνει χώρα αλλά και ότι εν τέλει είναι ένας παράγοντας οπισθοδρόμησης, αφού εγκλωβίζει το άτομα σε μια αντικοινωνική συμπεριφορά.

Όπως λοιπόν είναι κατανοητό, αυτό το πρόβλημα δεν ήταν δυνατό να μη παρεισφρήσει και στον εμπορικό κλάδο της οικονομίας, έναν από τους σημαντικότερους πυλώνες της. Το εμπόριο είναι η πρώτη οικονομική δραστηριότητα που εμφανίστηκε και η ύπαρξή του χρονολογείται από τα προϊστορικά χρόνια. Είτε αυτό ήταν ανταλλακτικό, είτε ήταν με τη μορφή χρήματος αποτελούσε θεμελιώδες συστατικό της ομαδοποιημένης διαβίωσης και αποτέλεσε την πρώτη μορφή κοινωνικοποίησης, μιας και εκ της φύσης κανένας άνθρωπος ή ομάδα δεν μπορεί να είναι αυτάρκης σε απαραίτητα προς διαβίωση υλικά αγαθά. Η διαφθορά, προφανώς και είχε παρεισφρήσει εκεί, ακόμα και στις αρχέγονες μορφές της, όπως η εξαπάτηση ενός από τα μέρη που συμμετείχαν στην ανταλλαγή.

Σε αυτήν την εργασία, στο θεωρητικό της κομμάτι, θα δώσουμε ένα σύντομο πλαίσιο για το διεθνές εμπόριο και ένα ακόμα για τη διαφθορά. Ορίζοντας τες θα μπορέσουμε μετά να δείξουμε την αλληλεπίδραση τους και

κατόπιν να τις συνδέσουμε. Στη συνέχεια θα το εξειδικεύσουμε στη σημερινή εποχή και θα χρησιμοποιήσουμε τις σύγχρονες τεχνικές που καθιστούν μετρήσιμο αυτό το μέγεθος(τη διαφθορά) που ξεκίνησε σαν μια απλή έννοια, κυρίως φιλοσοφικού υπόβαθρου. Σήμερα έχουν αναπτυχθεί τεχνικές που είναι σε θέση να μας δείξουν, ακριβή και μετρήσιμα αποτελέσματα για όλον τον κόσμο και να κάνουμε συγκρίσεις και να εξάγουμε ασφαλή συμπεράσματα

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ

1.1 ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Στην παρούσα ενότητα θα ασχοληθούμε με το Διεθνές Εμπόριο και το πλαίσιο μέσα στο οποίο πραγματοποιείται, και θα δούμε πώς αυτό επιδρά στα οικονομικά μεγέθη, προκειμένου να αναδείξουμε τη συμβολή του στη διαμόρφωσή τους.

Αρχικά, θα κάνουμε μια σύντομη ιστορική αναδρομή γιατί αυτό θα μας βοηθήσει να κατανοήσουμε καλύτερα τα βήματα πάνω στα οποία στηρίχτηκε η όποια εξέλιξη του και κατόπιν θα δούμε πώς αυτό υπεισέρχεται στη μακροοικονομική θεωρία, προκειμένου να συμβάλει τόσο στα μεγέθη της σύγχρονης μακροοικονομικής θεωρίας, όσο και στην κοινωνική ευημερία γενικότερα.

1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

«L'histoire du commerce est celle de la communication des peuples»¹

Montesquieu

Το παραπάνω απόσπασμα σε μετάφραση μας αναφέρει ότι η ιστορία του εμπορίου ταυτίζεται με την ιστορία επικοινωνίας των λαών. Πραγματικά, αν το σκεφτεί κάποιος θα παρατηρήσει ότι αυτή η φράση συμπυκνώνει την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου, γιατί ουσιαστικά και αυτό πέρασε από όλες τις ιστορικές φάσεις μετεξέλιξης της κοινωνίας, όντας ένα δομικό κύτταρο του «δούναι και λαβείν», που με τη σειρά του συνθέτει το ιστορικό γίγνεσθαι.

Έτσι, σύντομα αναφέρουμε αυτές τις φάσεις που πέρασε, αρχίζοντας από τους προϊστορικούς χρόνους και φτάνοντας στην παγκοσμιοποίηση.

¹ Δασκάλου Γεώργιος, Διεθνές Εμπόριο, εκδόσεις Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα 1995

Αρχικά, λοιπόν, έχουμε το πρωτόγονο εμπόριο, το οποίο περιοριζόταν αποκλειστικά και μόνο στα μέλη της ομάδας, όπου παρήγαγε ή ανεύρισκε τα αγαθά. Για τη διανομή και διακίνηση αυτών των αγαθών αποκλειστικά υπεύθυνος ήταν ο αρχηγός της ομάδας. Αυτό που αξίζει να αναφέρουμε είναι ότι δεν υπάρχει κάποια μορφή εξωστρέφειας και συνεργασία με άλλες ομάδες, αλλά μπορούμε να διακρίνουμε μιας στοιχειώδους μορφής οργάνωση, όπου κάποιος αρχηγός αποφάσιζε για την κατανομή κάποιου είδους, ανάλογα με τις προσωπικές ανάγκες του μέλους της ομάδας .

Μια μορφή εξωστρέφειας συναντάμε σε ένα μετέπειτα στάδιο. Και αυτό συναντάται στα προϊστορικά χρόνια και είναι το λεγόμενο «άφωνο εμπόριο». Πρόκειται για μια ένα είδος αυτόματου εμπορίου. Εκεί, μια ομάδα παρέθετε τα προϊόντα της σε ένα χώρο και κατόπιν ερχόταν και μια άλλη ομάδα σε αυτά. Στη συνέχεια ο «αγοραστής» άφηνε τα ανταλλάγματα και μετά επανερχόταν ο «πωλητής». Εάν ήταν δεκτή η συναλλαγή ο πωλητής έφευγε με τα ανταλλάγματα, ειδάλλως απέσυρε τα δικά του προϊόντα. Η ειδοποιός διαφορά με την προηγούμενη περίπτωση είναι η ανταλλαγή σε υλικό στοιχείο, κάτι που είναι βασικό συστατικό της έννοιας εμπόριο, αλλά και η επαφή μιας ομάδας με άλλη ομάδα, προκειμένου να καλυφθούν τα κενά σε είδη που μπορεί να υπήρχαν στο εσωτερικό της κάθε μιας.

Με αυτές τις παραθέσεις ήρθαμε σε μια επαφή με το εμπόριο στις προϊστορικές περιόδους. Αναμφίβολα ορόσημο στην εξέλιξή του και την εξωστρέφεια του αποτέλεσε η ανάπτυξη των συγκοινωνιών, έστω και στην αρχέγονη μορφή τους. Έτσι στις πρώτες ιστορικές περιόδους, όταν υπήρξε μια πρώιμη μορφή συγκοινωνιών, η εξέλιξή του ήταν ραγδαία.

Με αυτόν τον τρόπο, από την Αρχαιότητα και έως το Μεσαίωνα, το εμπόριο απέκτησε τη συστηματική του μορφή και κάποιες από τις δομές που σήμερα γνωρίζουμε. Ενδεικτικά αναφέρουμε τα караβάνια, όπου εκεί υπήρξε η συστηματοποίησή του μέσω της φρούρησης, της μεταφοράς μέχρι και την παράθεσή του σε καταστήματα. Θα ήταν άδικο να μην αναφέρουμε σε αυτήν την εργασία τις Αρχαίες αγορές που είναι καταγεγραμμένες σε όλα τα αρχαία δοκίμια, αλλά και τα απομεινάρια τους, που βρίσκονται στην Αθήνα και σε

άλλες πόλεις με μεγάλη ιστορία. Η εξέλιξη, λοιπόν, που έχουμε σε αυτήν την περίοδο είναι η μετατροπή του σε μόνιμο και διαρκές και η εισχώρηση του στην κοινωνική ζωή καθιστώντας το βασικό συστατικό της. Επίσης είναι άξιο αναφοράς ότι η εμπορική αγορά δεν περιορίστηκε μόνο στον πρωτεύοντα ρόλο της, αλλά αποτέλεσε και σημείο πολιτικής και κοινωνικής ζύμωσης, καθιστώντας την σημείο αναφοράς στην πλειονότητα των λογοτεχνικών και εικαστικών έργων.

Το επόμενο κομβικό σημείο, όπου εκεί πλέον το διεθνές εμπόριο απέκτησε δομή, με σημαντικό βαθμό ταύτισης με τη σημερινή του, είναι ο 15^{ος} αιώνας. Εκεί πλέον έχουμε την πλήρη γνώση για τα γεωγραφικά όρια του κόσμου, κυρίως λόγω της βελτίωσης των θαλάσσιων συγκοινωνιών, όπου επέτρεψαν τις ανακαλύψεις νέων ηπείρων, αλλά και νέων προϊόντων, που αποτέλεσαν αντικείμενο του εμπορίου. Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός ότι η Ευρώπη γνώρισε για πρώτη φορά αγαθά άγνωστα μέχρι τότε σε αυτή. Η τελειοποίηση των συγκοινωνιών στις αρχές του 20^{ου} αιώνα αποτέλεσε και τον καταλύτη για το να μιλάμε πλέον για παγκοσμιοποιημένο οικονομικό περιβάλλον, αφού η ανταλλαγή, κυρίως των εμπορευμάτων με ταχύτατο τρόπο, συνετέλεσε στο να αναζητηθεί ένας ομογενής οικονομικός τόπος συναλλαγών.

1.3 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΘΕΩΡΙΩΝ ΠΕΡΙ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΑΠΟ ΤΟ 15^ο ΑΙΩΝΑ ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ

Από το 15^ο αιώνα όπου ουσιαστικά τοποθετούνται οι απαρχές του Διεθνούς εμπορίου έχουμε και διάφορες θεωρίες και προσεγγίσεις για τον τρόπο που αυτό γίνεται. Παρακάτω, λοιπόν, γίνεται μια παράθεση στις κυριότερες θεωρίες με έμφαση στις πιο πρόσφατες, οι οποίες είναι ουσιαστικά και το οικονομικό περιβάλλον όπου λαμβάνει χώρα το αντικείμενο της ερευνάς μας.

Αναμφίβολα, λοιπόν, μια πολύ σημαντική θεωρία είναι η θεωρία του Μερκαντιλισμού². Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία τα πολύτιμα μέταλλα(χρυσός άργυρος, ακόμα και χαλκός) αποτελούν πλούτο ο οποίος θα πρέπει να συσσωρεύεται, προκειμένου να είναι αυτή η χώρα ισχυρή. Αυτή η θεωρία οδήγησε ουσιαστικά μια χώρα να ελέγχει τις εισαγωγές και να ενθαρρύνει τις εξαγωγές προκειμένου μέσω του εμπορίου, ως εργαλείου, να καταστεί εφικτός ο στόχος της συγκέντρωσης αυτών των πολύτιμων μετάλλων.

Μεταγενέστερη άποψη είναι η θεωρία του «Συγκριτικού Πλεονεκτήματος». Έτσι σύμφωνα με την άποψη του Adam Smith³. « Τα φυσικά πλεονεκτήματα που διαθέτει μια χώρα έναντι μιας άλλης για την παραγωγή ορισμένων εμπορευμάτων, είναι τόσες φορές τόσο μεγάλα, ώστε κατά την ομόφωνη γνώμη όλου του κόσμου, θα ήταν παράλογο να αντισταθεί κανείς σε αυτό». Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι πρέπει να ενθαρρύνεται η παραγωγή κάποιου προϊόντος όπου έχει μικρότερο κόστος. Αυτό που μπορούμε να παρατηρήσουμε, εδώ, είναι μια πρόδρομη φάση της παγκοσμιοποίησης, όπου κυρίαρχο ρόλο θα διαδραματίσει το διεθνές εμπόριο, αφού μόνο μέσω αυτού μπορεί να γίνει η διάχυση των πλεονεκτημάτων κάθε χώρας, με τελικό τη βέλτιστη ωφέλεια όλων.

Βασισμένος, λοιπόν σε αυτήν την άποψη , ο Ricardo το 1817 στο βιβλίο του “The Principles of Political Economy and Taxation” ανέπτυξε τη θεωρία του. Για λόγους συντομίας αναφέρουμε το συμπέρασμα του⁴. «Το εμπόριο είναι αμοιβαίως επωφελές ,ακόμα και όταν μια χώρα υστερεί έναντι της άλλης και στα δύο προϊόντα, κατά τη σύγκριση των απολύτων τιμών τους». Βέβαια για να καταλήξει σε αυτό το συμπέρασμα έκανε κάποιες παραδοχές , που σήμερα όλες οι οικονομικές θεωρίες τις θεωρούν δεδομένες. Ενδεικτικά, αναφέρουμε τον τέλειο και πλήρη ανταγωνισμό στο εσωτερικό των κρατών,

² Δασκάλου Γεώργιος «Διεθνές Εμπόριο», εκδόσεις Σύγχρονη Εκδοτική Αθήνα 1995, σελ 39-50

³ Δασκάλου Γεώργιος «Διεθνές Εμπόριο», εκδόσεις Σύγχρονη Εκδοτική Αθήνα 1995, σελ 51

⁴ Δασκάλου Γιώργος Διεθνές Εμπόριο», εκδόσεις Σύγχρονη Εκδοτική Αθήνα 1995

ότι το κόστος παραγωγής είναι ανάλογο προς τις χρησιμοποιούμενες ποσότητες παραγωγικών συντελεστών και δεν υπάρχει ανταλλαγή μεταξύ παραγωγικών συντελεστών ανά χώρα.

Μετά το Β παγκόσμιο πόλεμο είχαμε μια μεταστροφή του συστήματος εμπορίου σε πιο προστατευτικά συστήματα, δεδομένου ότι οι ανάγκες εκείνη την περίοδο ήταν διαφορετικές και μοιραία υπήρξε μια οικονομική εσωστρέφεια, δεδομένης και της αύξησης της ζώνης επιρροής της ΕΣΣΔ. Επρόκειτο για τελωνειακούς περιορισμούς, όπου μια χώρα έβαζε δασμούς στα εισαγόμενα τρόφιμα, προκειμένου να στηρίξει την παραγωγή της. Ορόσημο για τη διεθνοποίηση του εμπορίου και με θεσμικό τρόπο ήταν η ίδρυση της GATT(1947) και της ΕΟΚ(1957), καθώς και άλλων διεθνών εμπορικών συμφωνιών. Με αυτές τις συνθήκες ουσιαστικά υπήρξε ένα κοινό πλαίσιο, που οδήγησε στην ομογενοποίηση των οικονομικών συνθηκών που επικρατούσαν σε κάθε χώρα. Η αποδοχή του συντριπτικού αριθμού των κρατών της υφηλίου, ανέδειξε την εσωτερική ανάγκη για εξωστρέφεια, ιδιαίτερα μετά από μια εποχή που είχαν επικρατήσει εθνικιστικές τάσεις, που μοιραία οδηγούσαν σε μια συρρίκνωση των εμπορικών δραστηριοτήτων εκτός συνόρων των κρατών.

1.4 ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΘΕΣΜΩΝ ΠΕΡΙ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Σε αυτήν την ενότητα εν συντομία θα αναπτύξουμε τις κυριότερες συμφωνίες που αποτέλεσαν βάση για τους θεσμούς που υπάρχουν στο διεθνές εμπόριο τη σημερινή εποχή.

GATT

Η συγκεκριμένη συμφωνία αποτελεί την πρώτη οργανωμένη διεθνή προσπάθεια ομογενοποίησης του οικονομικού περιβάλλοντος. Σε Ελληνική μετάφραση σημαίνει «Γενική συμφωνία δασμών και εμπορίου» και υπογράφηκε στις 30 Οκτωβρίου 1947. Αυτό που αξίζει να σχολιαστεί είναι ότι

υπογράφηκε αμέσως μετά τη λήξη του Β παγκοσμίου πολέμου και ήταν μια σημαντική απαρχή για την εμπέδωση ενός κλίματος εμπιστοσύνης, που είχε διαρραγεί σημαντικά λόγω των γεγονότων της προηγούμενης δετίας. Η Ελλάδα την υπέγραψε το 1950.⁵ Τα κυριότερα σημεία αυτής της συμφωνίας είναι επιγραμματικά

Η ρήτρα του πλέον ευνοούμενου κράτους: Θα πρέπει να υπάρχει ενιαίος τρόπος υπολογισμού τελωνειακής αξίας και μετατροπής των νομισμάτων.

Απαγόρευση διακριτικής παρουσίας :Δεν πρέπει να επιβάλλονται άμεσοι ή έμμεσοι φόροι επί των προϊόντων των συμβαλλόμενων μερών ανώτεροι από εκείνους που επιβάλλονται στα εθνικά προϊόντα στο εσωτερικό

Ελευθερία διαμετακομίσεως

Dumping και συμψηφιστικά δικαιώματα: Σύμφωνα με αυτό το εδάφιο δεν πρέπει να υπάρχουν χαμηλότερες τιμές στα εισαγόμενα, κάτι που επηρεάζει την ανάπτυξη της εθνικής παραγωγής

Η τελωνιακή αξία πρέπει να υπολογίζεται επί της πραγματικής αξίας του εισαγόμενου εμπορεύματος

Δεν επιτρέπεται η επιβολή εισφορών άσχετες με τα προϊόντα

Γενική κατάργηση ποσοτικών περιορισμών εισαγωγών. Εκεί έχουμε εξαίρεση σε περίπτωση εκτάκτων καταστάσεων

Περιορισμοί στις εισαγωγές επιβάλλονται μόνο στην περίπτωση ασφαλείας στο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών

Μπορούν να υπάρξουν επιδοτήσεις από ένα κράτος προκειμένου να τονώσουν την εθνική τους παραγωγή

Οι κρατικές επιχειρήσεις πρέπει να έχουν την ίδια αντιμετώπιση με τις ιδιωτικές

⁵ Το πρωτότυπο κείμενο βρίσκεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/gatt47_e.pdf.

Υπάρχει πρόβλεψη για τη χρήση μέσων διασφάλισης από το κράτος σε περίπτωση μαζικής εισαγωγής προϊόντων, αλλά και όταν διαταράσσονται τα χρηστά ήθη.

Μπορεί να υπάρχει διαπραγμάτευση των κρατών για τους δασμούς

Μέτρα υπέρ των αναπτυσσόμενων χωρών.

Ευρωπαϊκή Ένωση- ΕΟΚ

Μολονότι η ΕΟΚ εξελίχτηκε ,πλέον, σε νομισματική ένωση και έχει προοπτική να εξελιχτεί σε μια ομοσπονδία με ενιαία κρατική οντότητα, εμείς θα εντοπίσουμε την ερευνά μας στο εμπορικό κομμάτι της δραστηριότητάς της. Κομβικές ημερομηνίες και γεγονότα για την πορεία της είναι αυτά που παρατίθενται⁶:

1950: Ο γάλλος υπουργός εξωτερικών Robert Schuman πρότεινε τη συνένωση των βιομηχανιών άνθρακα και χάλυβα της Δυτικής Ευρώπης. Το γεγονός αυτό οδήγησε στη Συνθήκη του Παρισιού, η οποία δημιούργησε την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) το 1951, με έξι μέλη: το Βέλγιο, τη Γαλλία, τη Δυτική Γερμανία , την Ιταλία, τις Κάτω Χώρες και το Λουξεμβούργο.

1957: Οι ίδιες έξι χώρες υπέγραψαν τη Συνθήκη της Ρώμης, δημιουργώντας την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ). Άρχισαν να αίρουν τα εμπόδια στις συναλλαγές μεταξύ των έξι χωρών και να προχωρούν προς τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς.

Όπως βλέπουμε η Ε.Ε ξεκίνησε σαν μια εμπορική συμφωνία και ειδικότερα σαν κοινότητα χάλυβα. Μετέπειτα η εξέλιξή της ήταν τέτοια που οδήγησε στη μετεξέλιξη της σε οικονομική κοινότητα και εν τέλει σαν μια ένωση που τείνει να κατασταλάξει σε κρατική οντότητα.

⁶ <http://www.aueb.gr/statistical-institute/european-citizens/history.pdf>

Αναμφίβολα, κομβικά σημεία προς αυτήν την πορεία ήταν η συνθήκη του Μάαστριχ.⁷ Αυτή η συνθήκη αποτέλεσε απαρχή για τη μετέπειτα Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, με αποκορύφωμα την ίδρυση του ενιαίου νομίσματος του Ευρώ.

Το ευρώ, προσδίδει μια πρωτόγνωρη ώθηση στο Διεθνές Εμπόριο αφού με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται, τόσο απλοποίηση των διαδικασιών, αλλά και σε συνδυασμό με το πρόσφατο ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο, το οποίο υιοθετείται αυτούσιο, από όλες τις χώρες-μέλη, καταφέρνει να τονώσει τις εμπορικές σχέσεις μεταξύ των εταίρων. Η σταθερή ισοτιμία, είναι το κυριότερο πλεονέκτημά του, και καθιστά πολύ πιο απλές τις εισαγωγές και με αυτόν τον τρόπο μπορεί μια χώρα που δεν παράγει κάποια προϊόντα να απολαμβάνει τα οφέλη του διεθνούς εμπορίου μεταξύ των εταίρων της, αλλά και να έχει μια ασφαλή αγορά για την προώθηση των δικών της προϊόντων.

Παγκόσμια οργάνωση εμπορίου (ΠΟΕ)

Η ΠΟΕ (WTO-WORLD TRADE ORGANIZATION) ιδρύθηκε με τη διακήρυξη του Marrakech. Σε αυτή τη διακήρυξη ουσιαστικά τίθεται το κοινό θεσμικό πλαίσιο των κατευθύνσεων των εμπορικών σχέσεων μεταξύ των κρατών-μελών. Πρόκειται για ένα νομικό πρόσωπο με πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα.

«Η ΠΟΕ⁸ έχει ως σκοπούς

- την εφαρμογή και την παρακολούθηση λειτουργίας των πολυμερών εμπορικών συμφωνιών
- την ανάπτυξη των διαπραγματεύσεων μεταξύ των κρατών σε θέματα εμπορικών σχέσεων τους

7

http://www.bankofgreece.gr/BoGDocuments/%CE%A3%CF%85%CE%BD%CE%B8%CE%AE%CE%BA%CE%B7%20%CE%8A%CE%B4%CF%81%CF%85%CF%83%CE%B7%CF%82%20%CE%95%CE%9A_%CE%AC%CF%81%CE%B8%CF%81%CE%BF%20106.pdf

⁸ Δασκάλου Γεώργιος «Διεθνές Εμπόριο», εκδόσεις Σύγχρονη Εκδοτική Αθήνα 1995, σελ 373-375

-τη διαχείριση των διαδικασιών και κανόνων ρυθμίσεως των διαφορών μεταξύ των κρατών

-τη διαχείριση του μηχανισμού εξετάσεως της εμπορικής πολιτικής των κρατών»

Στο πλαίσιο της ΠΟΕ έγιναν κάποιες συμφωνίες, τις οποίες, προκειμένου, να μην ξεφύγουμε από τους σκοπούς της εργασίας μας, τις αναφέρουμε επιγραμματικά

-Γενική συμφωνία περί δασμών και εμπορίου (ΓΣΔΕ)

-Συμφωνία για τη γεωργία

-Συμφωνία για την εφαρμογή μέτρων υγιεινής και φυτοϋγείας

-Συμφωνία για τα κλωστοϋφαντουργικά και τα ενδύματα

-Συμφωνία τεχνικών εμποδίων στο εμπόριο

-Συμφωνία για τις συνδεδεμένες με το εμπόριο επενδύσεις

-Συμφωνία για την εφαρμογή του άρθρου 6 της ΓΣΔΕ

-Συμφωνία για την εφαρμογή του άρθρου 7 της ΓΣΔΕ

-Συμφωνία για την επιθεώρηση προ της αποστολής

-Συμφωνία επί των κανόνων προελεύσεως των προϊόντων

-Συμφωνία για τις διαδικασίες των αδειών εισαγωγής

-Συμφωνία για τις επιδοτήσεις και τα αντισταθμιστικά μέτρα

-Συμφωνία για τις διασφαλίσεις

Διαιτησία-Διεθνές διαιτητικό δικαστήριο

Ένας πολύ σημαντικό θεσμός στο Διεθνές Εμπόριο, είναι η διαιτησία.

«Διαιτησία είναι η κοινής αποδοχής διαδικασία, που ακολουθείται από τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου για την επίλυση των μεταξύ εμπορικών διαφορών, χωρίς την τακτική κρατική δικαιοσύνη»⁹

Έτσι, ο πιο γνωστός θεσμός, πάνω στη διαιτησία είναι το Διεθνές Διαιτητικό Δικαστήριο του Παρισιού, όπου έχει επιλύσει από το 1923, που ιδρύθηκε, πάνω από 9000 προσφυγές. Το πρόβλημα με αυτό το δικαστήριο ήταν η ανομοιογένεια μεταξύ των Δικαίων των χωρών προέλευσης των υποθέσεων που ελάμβανε προς επίλυση. Το πρόβλημα, αυτό υποχώρησε, αισθητά με την ομογενοποίηση των θεσμικών πλαισίων του Εμπορίου στις περισσότερες χώρες.

1.5 ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ

Παρακολουθώντας, λοιπόν, τις κυριότερες θεωρίες και εξέλιξη των θεσμών του διεθνούς οικονομικού και εμπορικού περιβάλλοντος είμαστε σε θέση, πλέον, να αναφερθούμε στην παγκοσμιοποίηση, ως μια *de facto* κατάσταση μετά την κατάρρευση του κουμμουνισμού και την ανάδειξη της Κίνας και της Ινδίας, ως σημαντικού εταίρου στο παγκόσμιο γίνεσθαι, γενικότερα. Για την παγκοσμιοποίηση, δεν υπάρχει επίσημος ορισμός. Χάριν εξοικείωσης με την έννοια και για την κατανόησή της, δίνουμε την περιγραφή του IMF, η οποία δίνει το βάρος στην εντεινόμενη οικονομική αλληλεξάρτηση μεταξύ των χωρών, κυρίως λόγω της αύξησης του όγκου των διεθνών συναλλαγών, της διακίνησης κεφαλαίων και της διάχυσης της τεχνολογίας. Αυτό, κατά πολλούς επιστήμονες, είναι αναπόφευκτη φυσική εξέλιξη της τελειοποίησης των συγκοινωνιών, αλλά και της τεχνολογίας που επιτρέπει άμεσες χρηματοοικονομικές συναλλαγές σε όλα τα μέρη του κόσμου με τρόπο ασφαλή και χωρίς κόστος.

Η έννοια παγκοσμιοποίηση, λοιπόν, έχει πολύπλευρες εκφάνσεις με τις οποίες γίνεται η χρήση της. Ένα παράδειγμα είναι η διάχυση των πολιτισμών και οι πολυπολιτισμικές κοινωνίες, κάτι που εμπίπτει στην επιστήμη της

⁹ Δασκάλου Γεώργιος «Διεθνές Εμπόριο», εκδόσεις Σύγχρονη Εκδοτική Αθήνα 1995, σελ 409

κοινωνιολογίας και της ανθρωπολογίας. Εμείς θα περιοριστούμε, εδώ, στην οικονομική και κατά συνέπεια στις επιπτώσεις που έχει στην εμπορική δραστηριότητα.

Έχοντας αναλύσει επί της ουσίας την ιστορία του σύγχρονου εμπορίου και των ρευμάτων σκέψης μέσα από το οποίο αυτό οργανώθηκε, κατανοούμε πώς φτάσαμε στη σημερινή οικονομική ενοποίηση πολλών περιοχών της υφηλίου, αλλά και στην εξάρτηση όλων των χωρών μεταξύ τους, αφού ένα γεγονός σε μια γωνιά του πλανήτη έχει επιπτώσεις στις υπόλοιπες, ως συνέπεια του ό,τι οι εισαγωγές και οι εξαγωγές(δηλαδή το εμπόριο) είναι από τα βασικότερα συστατικά του ΑΕΠ, αλλά και η εξάρτηση από τις πρώτες ύλες είναι τέτοια που οποιαδήποτε διακοπή της εμπορίας τους σε παγκόσμιο επίπεδο είναι ικανή να επιφέρει την οπισθοδρόμηση σε μια χώρα.

«Η παγκοσμιοποίηση δεν είναι πρόσφατο φαινόμενο.¹⁰ Ο γνωστός στοχαστής I. Wallerstein εντοπίζει το πρώτο παγκόσμιο σύστημα στον 16ο-17ο αιώνα. «Σ' αυτή την περίοδο αναδύεται στον ευρωπαϊκό κυρίως χώρο μια διεθνής αγορά όπου τα συμμετέχοντα κράτη ανταγωνίζονταν οικονομικά κατά τέτοιο τρόπο ώστε κανένα δεν κατάφερε να κυριαρχήσει πολιτικά - δεν κατάφερε δηλαδή να αντικαταστήσει τη λογική της ανοιχτής αγοράς με τη διοικητική λογική ενός γραφειοκρατικά οργανωμένου imperium. Κατά τον Wallerstein είναι ακριβώς η δυναμική του πρώτου αυτού παγκόσμιου συστήματος που εξηγεί γιατί η νεωτερικότητα πρωτοεμφανίστηκε στη Δύση και όχι σ' άλλες προηγμένες προβιομηχανικές κοινωνίες όπως η Κίνα.

Δεύτερη παγκοσμιοποίηση παρατηρούμε στην περίοδο 1860-1914, μια περίοδο που χαρακτηρίζεται από το άνοιγμα των διεθνών αγορών, την ελεύθερη διακίνηση των κεφαλαίων και την εποπτεία του ανοιχτού αυτού συστήματος από την ηγεμονεύουσα τότε Μ. Βρετανία. Με τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο οι ανοιχτές αγορές καταρρέουν, οι αντιμαχόμενες δυνάμεις υψώνουν τα εθνικά τείχη και ο οικονομικός προστατευτισμός κυριαρχεί στις διεθνείς

¹⁰ <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=184159>

συναλλαγές. Τέλος, στο τελευταίο τέταρτο του 20ού αιώνα βλέπουμε ξανά ένα νέο, απότομο άνοιγμα των αγορών, μια πρωτοφανή κινητικότητα του κεφαλαίου και τη διαμόρφωση ενός παγκόσμιου οικονομικού χώρου υπό την εποπτεία των ΗΠΑ αυτή τη φορά».

Αυτό που μπορούμε να συμπεράνουμε είναι ότι η παγκοσμιοποίηση είναι μια κατάσταση που δημιουργήθηκε από την ανάγκη του ανθρώπου για εξωστρέφεια και, δεδομένης σήμερα της ειρήνης σε μεγάλο μέρος του κόσμου, είναι κάτι που θα ενταθεί στο επόμενο διάστημα, ειδικά στη σημερινή εποχή που η τεχνολογική πρόοδος έχει ομογενοποιήσει όσον αφορά τις ανθρώπινες κατακτήσεις και ανακαλύψεις μεγάλο τμήμα του κόσμου.

Για την κατάσταση, αυτή λοιπόν η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω της Ευρωπαϊκής επιτροπής εξέφρασε την άποψη της, για το πώς αυτό το φαινόμενο μπορεί να ενσωματωθεί και στην οικονομία και κατά συνέπεια και στο εμπόριο και αναζητά τρόπους προκειμένου να έχει μόνο θετικό αντίκτυπο στην κοινωνία.

«Η πολιτική πρόκληση έγκειται στη μετατροπή των δυνητικών οφελών της παγκοσμιοποίησης σε πραγματικά κέρδη, ελαχιστοποιώντας παράλληλα το κοινωνικό κόστος.¹¹ Μέτρα βελτίωσης της λειτουργίας των αγορών της ΕΕ και προώθησης των καινοτομικών επιδόσεων θα συμβάλουν στην επίσπευση της προσαρμογής, ενώ παράλληλα, στοχοθετημένες δράσεις πολιτικής όπως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση, θα στηρίξουν τους θιγόμενους εργαζομένους. Εκτός από τα εσωτερικά αυτά θέματα, υπάρχουν σημαντικές εξωτερικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ΕΕ και οι οποίες χρειάζονται απαντήσεις πολιτικής. Συγκεκριμένα:

ενθάρρυνση του παγκόσμιου εμπορίου και διατήρηση της θέσης της Ευρώπης ως ηγετικού εμπορικού συνασπισμού παγκοσμίως,

αξιοποίηση της μετανάστευσης ως πηγής εργατικού δυναμικού, απάντησης στη δημογραφική γήρανση και παράγοντα ανάπτυξης,

¹¹ http://ec.europa.eu/economy_finance/international/globalisation/index_el.htm.

διατήρηση της θέσης της ΕΕ ως πηγής και προορισμού των άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) και

διαχείριση των ανισοροπιών της παγκόσμιας οικονομίας σε συνεργασία με άλλες χώρες.

Η Επιτροπή συμβάλλει ουσιαστικά στη διαμόρφωση μιας συνεκτικής πολιτικής στρατηγικής για την αντιμετώπιση της παγκοσμιοποίησης. Εξετάζει λεπτομερώς την εξέλιξη των κυριοτέρων τάσεων στο παγκόσμιο εμπόριο και τις ροές ΑΞΕ, καθώς και τις επιδόσεις της ΕΕ σε αυτόν τον τομέα. Αναλύει επίσης τακτικά τις επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης στις οικονομικές επιδόσεις της ΕΕ και, με βάση τις αναλύσεις αυτές, παρέχει συμβουλές πολιτικής.»

Ουσιαστικά σε αυτό το κείμενο, όπως παρατηρούμε, η επιτροπή δέχεται τη διαμορφούμενη κατάσταση και αναζητεί τρόπους προκειμένου να περιοριστούν τα κοινωνικά κόστη, που πηγάζουν κυρίως από τις χώρες που παράγουν προϊόντα χαμηλότερου κόστους, προσπαθώντας να βρει τρόπους προκειμένου να μην πληγεί η ανταγωνιστικότητα της Ε.Ε.

Προκειμένου να μην ξεφύγουμε από τους σκοπούς της εργασίας, περιορίσαμε την ανάλυσή μας στο εμπορικό κομμάτι. Σε αυτήν την ενότητα, ουσιαστικά είδαμε τη μετεξέλιξη του εμπορίου σε όλα τα σημαντικά του στάδια και προσπαθήσαμε να οριοθετήσουμε το περιβάλλον μέσα στο οποίο γίνεται προκειμένου να μπορεί να συνδεθεί με το θέμα μας.

1.6 ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΑΕΠ ΜΙΑΣ ΧΩΡΑΣ

Σε αυτήν την ενότητα θα προσπαθήσουμε να αναδείξουμε την αξία του διεθνούς εμπορίου στη διαμόρφωση του ΑΕΠ μιας χώρας και κατά συνέπεια στην ευημερία της. Σε πρώτη φάση θα θεμελιώσουμε θεωρητικά τους μηχανισμούς, βάσει των οποίων γίνεται η επίδραση του εμπορίου στα οικονομικά μεγέθη.

Το ΑΕΠ μιας χώρας, δηλαδή το οικονομικό αποτέλεσμα μιας χώρας αποτιμημένο σε χρήματα και ανεξάρτητα κατανομής αυτών, στις παραγωγικές

της μονάδες αποτελείται από 4 κύρια συστατικά. Αυτά είναι η ιδιωτική κατανάλωση (C), οι επενδύσεις(I) , η δημόσια κατανάλωση(G) και οι καθαρές εξαγωγές(NX). Έτσι μαθηματικοποιημένα η παραπάνω ταυτότητα γράφεται

$$Y=C+I+G+NX$$

Αυτό, που θα μας απασχολήσει στο θέμα μας, είναι οι καθαρές εξαγωγές, οι οποίες ορίζονται σαν τη διαφορά των εξαγωγών(X) μείον των εισαγωγών(IM), μεγέθη τα οποία προέρχονται τόσο από την παραγωγική, όσο και την εμπορική δραστηριότητα. Από την παραπάνω εξίσωση, ο παράγοντας των καθαρών εξαγωγών παρατηρούμε ότι μπορεί να είναι είτε θετικός είτε αρνητικός, ανάλογα του αν υπερτερούν οι εισαγωγές ή εξαγωγές. Πιο συγκεκριμένα αν οι εξαγωγές είναι περισσότερες από τις εισαγωγές ο παράγοντας είναι θετικός, ενώ αν ισχύει το αντίθετο, ο παράγοντας είναι αρνητικός. Ουσιαστικά, είναι ένας παράγοντας, ο οποίος μπορεί να απομειώσει το ΑΕΠ, εάν οι εισαγωγές μιας χώρας είναι περισσότερες από τις εξαγωγές, ενώ μπορεί να τις αυξήσει, εάν οι εξαγωγές υπερέχουν. Δεδομένης της σημερινής κατάστασης που έχει διαμορφωθεί από την εξέλιξη της τεχνολογίας, είναι παραδεκτό ότι είναι πρακτικά αδύνατο να υπάρξει αυτόνομη χώρα, η οποία να μη χρειάζεται να κάνει εισαγωγές. Έτσι καθοριστικός παράγοντας προκειμένου, να μπορέσει να μην έχει αρνητική επίδραση στο ΑΕΠ είναι το διεθνές εμπόριο και μάλιστα περισσότερο είναι ανοιχτή η κοινωνία σε αυτό, τόσο καλύτερα μπορεί να εξυπηρετήσει την οικονομική της κατάσταση.

Τόσο οι εισαγωγές, όσο και οι εξαγωγές, είναι εκφάνσεις του εμπορικού κύκλου σε διεθνές και μόνο επίπεδο. Το εσωτερικό εμπόριο, όπως φαίνεται και στην ταυτότητα του ΑΕΠ, στην ουσία δεν παράγει πλούτο που να καταχωρείται στα αποτελέσματά του. Χωρίς να αλλάζει κάτι από την προσέγγιση μας, για τον παράγοντα των καθαρών εξαγωγών μπορούμε να τον θεωρήσουμε ότι ισούται με το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών(CA). Η μόνη διαφοροποίηση είναι το ισοζύγιο εισοδημάτων που προστίθεται στις καθαρές εξαγωγές, αλλά χάρη απλότητας μπορούμε να θεωρήσουμε ότι τα ποσά που εκρέουν από μια χώρα, μέσω εμβασμάτων, είναι ίσα με τα ποσά

που εισρέουν. Έτσι, πλέον θα μπορούμε να θεωρούμε στο υπόλοιπο μέρος της έρευνας μας ότι $CA=NX$, χωρίς να υπάρχει κάποια διαφοροποίηση στους συλλογισμούς μας και την αποδεικτική διαδικασία.

Προκειμένου να κατανοήσουμε την αξία του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και κατά συνέπεια του διεθνούς εμπορίου, αφού αυτό είναι ένα εργαλείο προκειμένου να αποτυπωθεί το μέγεθός του, θα δείξουμε μέσω των εξισώσεων που υπάρχουν στα διάφορα μακροοικονομικά υποδείγματα την επίδρασή τους στο ΑΕΠ, όχι μόνο με την άμεση μορφή που φαίνεται. Έτσι ο κ. Αντζουλάτος αναφέρει: «Τα πλεονάσματα και τα ελλείμματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών θέτουν σε κίνηση εξισορροπητικούς μηχανισμούς, οι οποίοι θα αποκαταστήσουν την ισορροπία στην αγορά συναλλάγματος. Υπό καθεστώς ελεύθερων συναλλαγματικών ισοτιμιών, το πλεόνασμα (δηλαδή CA θετικό) και η συν αυτό υπερβάλλουσα ζήτηση για το νόμισμα της χώρας, θα οδηγήσει σε ανατίμηση του, ενώ το έλλειμμα του θα οδηγήσει σε υποτίμηση. Υπό καθεστώς σταθερών ισοτιμιών, το πλεόνασμα του ισοζυγίου πληρωμών θα οδηγήσει σε αύξηση της νομισματικής κυκλοφορίας, ενώ το έλλειμμα θα οδηγήσει σε μείωση¹²».

Αναφερόμενοι σε αυτό το απόσπασμα βλέπουμε ότι όταν υπάρχει έλλειμμα του CA , υπάρχει και η ανάγκη να καλυφθεί με κάποιο τρόπο. Οι τρόποι που αναφέρονται στη βιβλιογραφία είναι τρεις. Είτε με εξωτερικό δανεισμό, είτε με ρευστοποίηση συναλλαγματικών αποθεμάτων, είτε με υποτίμηση του νομίσματος. Και οι τρεις τρόποι είναι επώδυνοι, μιας και όλοι οδηγούν σε απομείωση αξιών μιας οικονομίας. Ο εξωτερικός δανεισμός, αυξάνει το χρέος μιας χώρας, κάτι που μακροπρόθεσμα μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση της φορολογίας και ύφεση, όπως φαίνεται σε όλα τα μακροοικονομικά υποδείγματα. Η ρευστοποίηση των συναλλαγματικών αποθεμάτων είναι και αυτή επώδυνη από την άποψη ότι μια μικρή χώρα μπορεί σε περιόδους κρίσης, χωρίς αυτά, να καταρρεύσει εντελώς και να έχει προβλήματα στην εισαγωγική δραστηριότητα. Τέλος και η υποτίμηση, με τη

¹² «Αντζουλάτος Άγγελος, Κυβερνήσεις χρηματαγορές και Μακροοικονομία», εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα 2011, σελ.67-69

σειρά της, έχει επώδυνες συνέπειες για την εισαγωγική δραστηριότητα, αφού πλέον τα προϊόντα από το εξωτερικό αυτομάτως καθίστανται υψηλότερου κράτους, αφού η εγχώρια νομισματική μονάδα αντιστοιχεί σε λιγότερες νομισματικές μονάδες του εξωτερικού.

Με βάση τα προαναφερόμενα είμαστε σε θέση, πλέον, να κατανοήσουμε τον καταλυτικό ρόλο που διαδραματίζει το διεθνές εμπόριο στην οικονομία μιας χώρας, μιας και το μέγεθος του, είναι εν μέρει ικανό να βοηθήσει την παραγωγή της. Για αυτό το λόγο οφείλουν οι κυβερνήσεις να μεριμνούν προκειμένου να μη συναντά εμπόδια, αφού, μέσω αυτού, η παραγωγική διαδικασία να μπορέσει να βρει τους αποδέκτες εκείνους, που θα την μετουσιώσουν σε εισόδημα.

Η διαφθορά στο διεθνές εμπόριο είναι ένα πολύ σημαντικό πρόβλημα, το οποίο είναι δυνατό, λοιπόν να στερήσει από την κοινωνία αρκετές μονάδες ευημερίας. Σε αυτήν την εργασία θα εξετάσουμε την επίδραση που έχει αυτό το φαινόμενο στο ΑΕΠ, κάνοντας μια απόπειρα να ποσοτικοποιήσουμε το βαθμό επιρροής της.

1.7 ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ

Σε αυτή την ενότητα θα επιχειρήσουμε να αναδείξουμε και ποια άλλα μεγέθη επηρεάζουν το μέγεθος του διεθνούς εμπορίου στο οποίο κατέχει μερίδιο μια χώρα.¹³ Για λόγους καλύτερης κατανόησης και πληρότητας θα κάνουμε ένα διαχωρισμό μεταξύ των εισαγωγών και των εξαγωγών. Με αυτόν τον τρόπο θα μπορούμε να παρατηρήσουμε με μεγαλύτερη λεπτομέρεια τί συμβαίνει σε κάθε μια από τις δύο εκφάνσεις της εμπορικής δραστηριότητας, αφού στο εμπειρικό κομμάτι που ακολουθεί εμείς θεωρούμε

¹³ Αντζουλάτος Άγγελος «Κυβερνήσεις χρηματαγορές και Μακροοικονομία» εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα 2011, σελ.227

σαν δείκτη το άθροισμα εισαγωγών και εξαγωγών ως ποσοστό του ΑΕΠ μιας χώρας. Επίσης, θα το αντιμετωπίσουμε από την πλευρά τόσο της χώρας που εισάγει, όσο και της χώρας που εξάγει.

Έτσι, όσον αφορά τις εξαγωγές μιας χώρας, αυτό που μπορούμε να δούμε ότι αυτές επηρεάζονται θετικά από το ΑΕΠ των εμπορικών εταίρων μιας χώρας, αρνητικά από την ισοτιμία και τον εγχώριο πληθωρισμό και θετικά από τον πληθωρισμό των εμπορικών εταίρων. Όσον αφορά τις εισαγωγές της, τότε αυτές επηρεάζονται θετικά από το ΑΕΠ της, θετικά από τη διαμορφωμένη ισοτιμία, θετικά από τον εγχώριο πληθωρισμό και αρνητικά από τον πληθωρισμό των εμπορικών εταίρων. Τα παραπάνω συμπεράσματα συνοψίζονται ακόλουθο πίνακα

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΣΕ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ

	Εισαγωγές	Εξαγωγές
GDP ξένο	Αρνητική σχέση	Θετική σχέση
GDP εγχώριο	Θετική σχέση	Αρνητική σχέση
Ισοτιμία	Θετική σχέση	Αρνητική σχέση
Εγχώριος πληθωρισμός	Θετική σχέση	Αρνητική σχέση
Ξένος πληθωρισμός	Αρνητική σχέση	Θετική σχέση

Όσον αφορά, λοιπόν, την επιρροή του ΑΕΠ των εμπορικών εταίρων στις εξαγωγές είναι προφανές ότι όταν δεν υπάρχει αρκετό διαθέσιμο εισόδημα από το απέναντι μέρος της εμπορικής συναλλαγής (δηλαδή τους εταίρους), τότε, μια χώρα δεν μπορεί να κάνει εξαγωγές με ευκολία και έτσι σε αυτό το κομμάτι της εμπορικής δραστηριότητας παρουσιάζει υστέρηση, αφού δε βρίσκει ανταπόκριση στην πώληση των προϊόντων της. Αυτό με τη σειρά του είναι δυνατό, κάτω από ορισμένες συνθήκες να προκαλέσει και μείωση του

εγχωρίου ΑΕΠ, όπως φάνηκε λεπτομερέστερα πιο πριν. Στον αντίποδα, και ερχόμενοι στην πλευρά του «ξένου» εμπορικού εταίρου, όταν το εγχώριο ΑΕΠ είναι υψηλό, τότε μπορεί να υπάρξει αύξηση των εισαγωγών, μιας και υπάρχει διαθέσιμο εισόδημα προς κατανάλωση από τις μονάδες του οικονομικού συστήματος της (τους καταναλωτές του).

Επίσης, όπως αναφέραμε και φαίνεται στον πίνακα , είδαμε ότι για κάποια χώρα υπάρχει αρνητική σχέση εξαγωγών και συναλλαγματικής ισοτιμίας του νομίσματός της. Πράγματι, εάν μια χώρα έχει νόμισμα υποτιμημένο σε σχέση με του εμπορικού εταίρου της, τότε δεν είναι σε θέση να εισάγει μεγάλες ποσότητες, αφού μια νομισματική της μονάδα, μπορεί να αγοράσει λιγότερες νομισματικές μονάδες από αυτήν που χρησιμοποιούν οι αντισυμβαλλόμενοι. Έτσι οι εισαγωγές μειώνονται, ενώ αντίθετα οι εξαγωγές αυξάνονται, μιας και θα είναι σε θέση να παράσχει φτηνότερα προϊόντα σε κατόχους του ξένου νομίσματος. Εδώ πρέπει να διευκρινίσουμε ότι με την έννοια υποτίμηση εννοούμε την αύξηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας της μορφής (ξένο νόμισμα)/(εγχώριο νόμισμα). Θα πρέπει να διευκρινίσουμε ότι η παράμετρος αυτή υπάρχει όταν είμαστε σε σύστημα μεταβλητών ισοτιμιών. Όταν δεν μπορεί να γίνει υποτίμηση του νομίσματος, λόγω του συστήματος σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών, τότε οι εμπορικές συναλλαγές, ακολουθούν την πορεία του νομίσματος αναφοράς.

Όσον αφορά τη συμβολή του πληθωρισμού, θα πρέπει να κατανοήσουμε ότι η αύξησή του είναι μια *de facto* υποτίμηση του εγχωρίου νομίσματος, αντιληπτή και ως ανατίμηση για το ξένο, αφού σε αυτήν την κατάσταση οδηγεί η ταυτόχρονη αύξηση μισθών και τιμών, χωρίς ουσιαστική αύξηση της αγοραστικής δύναμης, αλλά συνήθως με μείωση. Έτσι, με βάση αυτό το συλλογισμό, ο εγχώριος πληθωρισμός θα έχει τα ίδια αποτελέσματα με την υποτίμηση(ή αύξηση της εγχώριας ισοτιμίας στις μονάδες που την ορίσαμε). Τα αντίθετα αποτελέσματα, θα ισχύουν με τον «ξένο» πληθωρισμό, αφού με αυτόν τον τρόπο, μια χώρα, μπορεί να ωφεληθεί από την υποτίμηση του εμπορικού της εταίρου, αγοράζοντας φτηνότερα τα προϊόντα που εισάγει από αυτήν.

Σε αυτό το κομμάτι, αυτό που μπορεί να εξαχθεί σαν συμπέρασμα είναι ότι πολλοί μακροοικονομικοί παράγοντες δρουν ανταγωνιστικά στους τομείς εισαγωγές-εξαγωγές αλλά και ότι το διεθνές εμπόριο είναι ένας αναπόσπαστος κρίκος της αλυσίδας του μακροοικονομικού συστήματος και κάθε μια μεταβολή έχει άμεσες επιρροές με αμφίδρομο τρόπο. Επομένως η υγεία της οικονομίας μέσα στην οποία λαμβάνει χώρα είναι απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου να μην υπάρχουν και σε αυτό προβλήματα.

1.8 ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΣΜΩΝ

Οι θεσμοί είναι ένα κομμάτι πάνω στους οποίους υπάρχει δυνατότητα να ασκηθεί επιρροή αναλόγως του πόσο ανοιχτή είναι μια χώρα . Όπως αναφέρθηκε και όπως έχει φανεί από την ιστορική εξέλιξη των πραγμάτων το εμπόριο συμβάλλει στην κοινωνική ευημερία, αλλά και σε βελτιστοποίηση πολλών μακροοικονομικών παραμέτρων. Υπό αυτή τη σκοπιά, θα αποτελεί και αντικείμενο προσοχής τόσο των κυβερνήσεων, όσο και των ανθρώπων, που δραστηριοποιούνται σε αυτό. Προκειμένου να λειτουργήσει, λοιπόν, με αποτελεσματικό τρόπο, πρέπει κάθε φορά να εισάγονται και οι ανάλογοι θεσμοί, σύμφωνα με τις ανάγκες της εποχής ή να βελτιώνονται οι ήδη υπάρχοντες. Έτσι, είναι δυνατό να στρέψει το ενδιαφέρον ανθρώπων, παραγωγικών φορέων, ακόμα και καταναλωτών προς αυτήν την κατεύθυνση και να συμβάλλει και στη βελτίωση των θεσμών με τέτοιο τρόπο που να βελτιστοποιείται το συλλογικό όφελος και να αποφεύγονται καταστάσεις διαφθοράς. Ο κάθε αντισυμβαλλόμενος με το εμπόριο, ακόμα και έχων ανταγωνιστικά συμφέροντα με το άλλο μέρος της εμπορικής πράξης (π.χ. έμπορος-καταναλωτής) διαμορφώνει κάθε φορά μια ισορροπία όπου εν τέλει όλοι είναι ωφελημένοι. Επιπλέον με αυτόν τον τρόπο μπορούν πάντα να δημιουργούνται καινούργιοι θεσμοί οι οποίοι πάντα μεγιστοποιούν το κοινωνικό όφελος(ιστιπούτα καταναλωτή, κρατικές επιτροπές ελέγχου ανταγωνισμού).Κάτι τέτοιο, όμως προϋποθέτει και ύπαρξη εμπορικής δραστηριότητας, αλλά και ενδιαφέρον από όλους τους εταίρους .

Σε μια εμπειρική έρευνα¹⁴ (από το 1500 έως και την εποχή προ της βιομηχανικής επανάστασης), τα στοιχεία από τις εμπειρικές έρευνες κατέδειξαν ότι οι «Ατλαντικές χώρες» που γνώρισαν ανάπτυξη της εμπορικής δραστηριότητας έδωσαν το έναυσμα σε κάποια ινστιτούτα, να πιέσουν το τότε μοναρχικό καθεστώς προς την εισαγωγή καλύτερων θεσμών, που να εξυπηρετούν τόσο το εμπόριο, αλλά και εν τέλει όλη την κοινωνία, αφού σε αυτό είναι είτε έμμεσα είτε άμεσα φορέας του και τελικά αυτό υπήρξε και παράγοντας ώθησης της ανάπτυξης.

Σε μια άλλη έρευνα¹⁵ των Hall and Jones αναφέρεται ότι υπάρχει σχέση μεταξύ της παραγωγικότητας και των οικονομικών αποτελεσμάτων μιας χώρας με την κοινωνική υποδομή. Η κοινωνική υποδομή, σε αυτήν την εργασία, ορίζεται ως οι θεσμοί και οι κυβερνητικές πολιτικές. Δεδομένου ότι η παραγωγικότητα και τα οικονομικά αποτελέσματα είναι συσχετισμένα με την οικονομική ανάπτυξη, όπως θα φανεί στην επόμενη ενότητα, μπορούμε να θεωρήσουμε ότι υπάρχει πιθανότητα να υπάρχει συσχέτιση με το διεθνές εμπόριο και την ποιότητα των θεσμών.

Όμως, πέρα από τις απόψεις, που θεωρούν ότι το διεθνές εμπόριο μπορεί να έχει θετική επίδραση στη διαμόρφωση των θεσμών και κατά συνέπεια στη διαμόρφωση του πλαισίου διαφθοράς, υπάρχουν και έρευνες που καταδεικνύουν κάτι αντικρουόμενο. Πολλοί ερευνητές θεωρούν ότι η συσχέτιση είναι ανύπαρκτη ή και αρνητική.

Έτσι, σε μια άλλη έρευνα¹⁶ αναφέρεται ότι η τεχνολογική εξέλιξη (και συνεπώς οι ανάγκες για εμπόριο νέων προϊόντων) είναι πολύ πιο γρήγορη σε σχέση με την εξέλιξη των θεσμών. Η αλλαγή στην τεχνολογία δημιουργεί

¹⁴ Acemoglu Aron, Johnson Simon and Robinson James, The Rise of Europe: Atlantic Trade, Institutional Change, and Economic Growth, The American Economic June 2005VOL. 95 NO. 3 p.p 546-579

¹⁵ Hall R and C. Jones “Why Do Some Countries Produce So Much More Output Per Worker Than Others, 1999, pp83-116

¹⁶ Levchenko A. Andrei, International trade and Institutional change, Research seminar in International Economics, Discussion paper Number 579, September 2008

τετελεσμένα, όπου καλείται η κοινωνία και το κράτος να θέσει ένα πλαίσιο εκ των υστέρων. Επομένως σε αυτό το διάστημα, υπάρχει ένα θεσμικό κενό. Αυτό το κενό είναι δυνατό να δημιουργήσει προβλήματα και να προκαλέσει αναστάτωση και συμπεριφορές διφορούμενες. Επιπλέον, πρέπει να λάβουμε υπ'όψιν ότι οι αλλαγές στην τεχνολογία, πλέον είναι τόσο ραγδαίες, που υπάρχει και ο κίνδυνος ο υψηλός βαθμός εξέλιξης της τεχνολογίας να καθιστά συνεχώς το θεσμικό πλαίσιο που διαμορφώνεται ανεπίκαιρο. Στην ίδια έρευνα αναφέρεται, επίσης ότι η συσχέτιση των θεσμών με το διεθνές εμπόριο είναι και συνάρτηση και του θεσμικού πλαισίου και του εμπορικού εταίρου. Επομένως, μη ομογενοποιημένο θεσμικό πλαίσιο μεταξύ εταίρων είναι δυνατό να προκαλέσει εμπόδια προς το άνοιγμα μιας χώρας στο εμπόριο.

Σε μια άλλη έρευνα¹⁷ αναφέρεται ότι η κοινωνία και η πολιτική μπορεί να πιέζει προς αντικρουόμενες θεσμοθετήσεις από αυτή που μπορεί να κατευθύνει τα πράγματα το διεθνές εμπόριο. Τα πάντα εξαρτώνται από τις πολιτικές και κοινωνικές ισορροπίες, αλλά και την πάλη των συμφερόντων της κοινωνίας.

Συμπερασματικά, αυτό που φαίνεται από τις εργασίες που υπάρχουν, είναι ότι δεν υπάρχει μια ξεκάθαρη εικόνα για την επίδραση του Διεθνούς Εμπορίου στη διαμόρφωση των θεσμών. Τα πάντα εξαρτώνται από τις κοινωνικές και τις οικονομικές συνθήκες.

Οι θεσμοί είναι ένα θέμα, το οποίο συνδέεται άμεσα με τη Διαφθορά, αφού αυτοί καθορίζουν το τί είναι ηθικό ή όχι και μέσω αυτών μπορούν να αναδειχτούν όλες οι περιπτώσεις που την αποτελούν. Επομένως, είναι λογικό επακόλουθο να συσχετίσουμε και εμείς το Διεθνές Εμπόριο με τη Διαφθορά, μέσω της πιθανής επιρροής στους θεσμούς, τουλάχιστο στο κομμάτι του να καθορίσουμε ποια συμπεριφορά εμπίπτει στη Διαφθορά.

¹⁷ Ernesto Dal Bo, Pedro Dal Bo, Workers, Warriors and Criminals: Social Conflict in General Equilibrium, *Journal of the European Economic Association* vol9 2011 issue 4 pp 646-677

1.9 ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ-ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

Όπως αναφέρει η μακροοικονομική θεωρία, υπό κάποιες συνθήκες, όταν μια χώρα είναι ανοιχτή στο διεθνές εμπόριο μπορεί να προσφέρει πολλά τόσο στην οικονομική της ανάπτυξη, όσο και των εμπορικών της εταίρων. Η κυκλικότητα αυτού του φαινομένου είναι παραδεκτή τόσο στα μακροοικονομικά υποδείγματα, όσο και σε όλους τους οικονομολόγους. Σε αυτήν την παράγραφο, θα αναδείξουμε εμπειρικές έρευνες που καταδεικνύουν την ορθότητα των προαναφερθέντων.

Σύμφωνα με την έρευνα του Halit Yanikawa¹⁸ έχει μετρηθεί η συσχέτιση που έχει το openness to trade με διάφορες μακροοικονομικές μεταβλητές. Έτσι αποδείχτηκε ότι τόσο οι εισαγωγές, όσο και οι εξαγωγές έχουν θετική συσχέτιση με την οικονομική ανάπτυξη. Μάλιστα σε αυτήν την εργασία έχει γίνει και διαχωρισμός μεταξύ ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών, με το αποτέλεσμα να μη διαφοροποιείται στις δύο κατηγοριοποιήσεις. Αξιοσημείωτο είναι και αυτό που μετρήθηκε στην εργασία. Αποδείχτηκε λοιπόν ότι η μεγέθυνση του όγκου της εμπορικής δραστηριότητας, είναι δυνατό να επιφέρει την ανάπτυξη σε πολλά κανάλια της οικονομίας, όπως η τεχνολογία και οι οικονομίες κλίμακας. Σε αυτήν την εργασία γίνεται ιδιαίτερη μνεία και για το γεγονός ότι οι περιορισμοί στο εμπόριο(και ιδιαίτερα στις εισαγωγές) είναι δυνατό να έχουν θετική συσχέτιση με την οικονομική ανάπτυξη. Αυτό που αναφέρεται είναι ότι προκειμένου να μετρηθεί κάτι τέτοιο και να υπάρξει θετική συσχέτιση της ανάπτυξης με κάποιον περιορισμό, πρέπει να υπάρξει εξειδίκευση του μέτρου, υπό καθορισμένες συνθήκες τόσο στα δομικά συστατικά της οικονομίας όσο και στην περίοδο. Αυτό που αναφέρεται, εν τέλει είναι ότι σε γενικές γραμμές το openness to trade έχει θετική συσχέτιση με την οικονομική ανάπτυξη.

18 Yanikawa Halit, "Trade openness and economic growth: a cross- country empirical investigation, Journal of Development Economics, Vol 72 ,2003, pp 57-89

Σε μια άλλη δημοσιευμένη εργασία¹⁹ ερευνήθηκε η συσχέτιση μεταξύ του openness to trade και του κόστους μιας κρίσης. Έτσι στα συμπεράσματα της έρευνας αναφέρεται ότι οι οικονομίες που έχουν μικρό openness to trade είναι πιο επιρρεπείς σε currency crashes (κρίσεις ισοτιμίας). Επίσης αυξάνοντας το openness to trade είναι δυνατό να μειώσουμε το κόστος μιας κρίσης, εξομαλύνοντας έτσι τις συνέπειές της. Ποσοτικοποιώντας κάποιες παραμέτρους αναφέρεται ότι αυξάνεται το trade/GDP κατά 10 μονάδες μειώνουμε την πιθανότητα μιας στάσης(πληρωμών) κατά 32%.

1.10 OPENESS TO TRADE

Μια από τις μεταβλητές που θα εισέλθει στην εργασία μας, είναι και ο δείκτης openness to trade. Με αυτή την έννοια, όπως μας υποδεικνύει και η μετάφρασή της, εννοούμε το πόσο ανοιχτή είναι μια χώρα ή όχι στο Διεθνές Εμπόριο. Προκειμένου να οριστεί μπορούν να δοθούν πολλοί ορισμοί με ευελιξία, αλλά πάντα ο σκοπός του ορισμού της παραμένει προς την κατεύθυνση της επικέντρωσης στο βαθμό που μια οικονομία είναι ανοιχτή στο διεθνές εμπόριο. Στο εμπειρικό κομμάτι της έρευνας, εμείς θα την ορίσουμε ως το άθροισμα των εισαγωγών και των εξαγωγών ως ποσοστό του ΑΕΠ. Με αυτόν τον τρόπο θα έχουμε ένα αντικειμενικό κριτήριο, προκειμένου να κάνουμε τη σύγκριση μεταξύ χωρών σε ίδιας βάσης μέγεθος. Επίσης με αυτόν τον δείκτη θα επιχειρήσουμε να συσχετίσουμε το διεθνές εμπόριο με τη διαφθορά, σε επίπεδο προβλεπτικής ικανότητας.

¹⁹ Frankel A Jeffrey, Cavallo A. Eduardo , Does Openness to Trade Make Countries More Vulnerable to Sudden Stops, Or Less? Using Gravity to Establish Causality, National Bureau Of Economic Research, December 2004

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^Ο ΔΙΑΦΘΟΡΑ

2.1 ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

Ένα αγαπημένο αντικείμενο έρευνας της οικονομικής επιστήμης, είναι οι παράγοντες που επηρεάζουν την οικονομική μεγέθυνση. Πάνω σε αυτό το θέμα έχουμε αμέτρητες έρευνες, που μας δείχνουν τη θετική συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών, που υπεισέρχονται σε αυτήν την κατάσταση. Αυτές οι μεταβλητές, λοιπόν, έχουν γίνει αντικείμενο συζήτησης τόσο σε εργασίες, όσο και σε επιστημονικά συνέδρια. Ωστόσο υπάρχουν και πολλοί παράγοντες, που αποτελούν τροχοπέδη προς αυτήν την κατεύθυνση. Σε αυτούς τους παράγοντες, μολονότι έχει υπάρξει έρευνα, υπάρχει ακόμα μεγάλο πεδίο συνέχισής της. Ίσως ο πιο πολυαναφερόμενος παράγοντας με αρνητική συσχέτιση, να είναι και αυτός που θα εξετάσουμε σε αυτήν την εργασία, και πρόκειται για τη διαφθορά, μια κατάσταση η οποία, πλέον αποτελεί σημαντικό θέμα συζήτησης και για πολλούς ερευνητές, διανοητές, πολιτικούς, αλλά και απλούς πολίτες. Μολονότι το θέμα της εργασίας μας, είναι η επίδρασή της στο διεθνές εμπόριο, εμείς θα εξετάσουμε πρωταρχικά αυτήν την έννοια μόνη της, προκειμένου να δούμε όλες τις διαστάσεις της και να έχουμε μια εποπτική άποψη για αυτήν την επίδραση.

2.2 ΟΡΙΣΜΟΙ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

Για τη διαφθορά, έχουν προταθεί πολλοί ορισμοί, οι οποίοι ποικίλουν. Ο λόγος του πλουραλισμού των ορισμών έγκειται στη διαφορετικότητα της κάθε κοινωνίας, κυρίως λόγω των διαφορετικών ηθών, των θρησκευτικών πεποιθήσεων αλλά και της ιδεολογικής προσέγγισης κάθε μέρος του κοινωνικού συνόλου. Εμείς, σε αυτήν την ενότητα, θα προσπαθήσουμε να παρουσιάσουμε αυτούς που λαμβάνουν μεγαλύτερης αποδοχής.

Ένας διαδεδομένος ορισμός της είναι αυτός που δίνει η παγκόσμια τράπεζα ότι δηλαδή «Διαφθορά είναι η κατάχρηση εξουσίας για ίδιον

όφελος»²⁰(Tanzi 1995). Σε αυτόν τον ορισμό πρέπει να δώσουμε μια ευρύτερη διάσταση, μη έχοντας κατά νου μόνο το δημόσιο τομέα. Προφανώς, η μια όψη του νομίσματος είναι κάποια εσκεμμένη παράβλεψη ή κάποια δράση ενός δημοσίου λειτουργού, ο οποίος αποσκοπεί στο προσωπικό του όφελος, κάτι το οποίο είναι διαδεδομένο και γνωστό σε όλους. Η άλλη όψη του νομίσματος είναι και οι δραστηριότητες, που είναι πέρα από τα ηθικά αποδεκτά πρότυπα, που μπορεί να έχει ένας ιδιωτικός οργανισμός ή απλός ιδιώτης προκειμένου να έχει ίδια οφέλη. Εκεί, λοιπόν μπορεί να έχουμε μια αμφίδρομη σχέση με τη διαφθορά του δημοσίου τομέα.

Ένας άλλος ορισμός, που δίνει η Διεθνής Διαφάνεια Ελλάδας²¹ είναι «Διαφθορά είναι η κατάχρηση δημόσιας ή ιδιωτικής θέσης ή εξουσίας για ίδιο όφελος και ιδίως όταν παρέχονται υπηρεσίες σε πολίτες, διανέμονται δημόσια αγαθά, δεν εφαρμόζονται οι νόμοι, πραγματοποιούνται αδιαφανείς συναλλαγές είτε μεταξύ ιδιωτών και κράτους, είτε μεταξύ ιδιωτών». Αυτός ο ορισμός είναι περισσότερο επεξηγηματικός, και δείχνει εν μέρει και τα «αντισυμβαλλόμενα» μέρη αυτής της πράξης, διευρύνοντας και τα όρια όπου αυτή μπορεί να συμβεί.

Όμως, η έννοια της Διαφθοράς δεν έχει μόνο διαστάσεις στην οικονομική δραστηριότητα. Υπάρχει και η διάσταση στην ηθική, την οποία κρίνουμε σκόπιμο να την αναφέρουμε, λόγω του ότι το εμπόριο έχει μεγάλη σχέση με τις ηθικές αντιλήψεις και τα κοινωνικά στερεότυπα. Έτσι, σύμφωνα με τον καθηγητή κ.Ρέππα²² «ως διαφθορά εκλαμβάνεται η φθορά των ηθών, η εξαχρείωση, η ανηθικότητα και η ηθική διαστροφή, η εξασθένηση της αρετής και των ηθικών αξιών και ακόμα η καταστροφή της τιμιότητας ή της πίστης κάποιου». Όπως παρατηρούμε πολλές από τις παραμέτρους του παραπάνω

²⁰ Tanzi V., Corruption around the world: Causes, Consequences, Scope, and Cures, IMF Working Paper, (Washington: WP/98/63), 1998

²¹ www.transparency.gr

²² Ρέππας Παναγιώτης, Διαφθορά: Τα αίτια και οι συνέπειες, σημειώσεις διαλέξεων στο μάθημα «Οικονομική Ανάπτυξη» του τμήματος Οικονομική και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Παντείου Πανεπιστημίου, Μάιος 2010

ορισμού, υπεισέρχονται και στο εμπόριο, αφού η αρετή, η πίστη, η τιμιότητα είναι εκ των «ουκ άνευ», συστατικών του ατόμου, που θέλει να δραστηριοποιηθεί σε αυτό, αλλιώς θα υπάρξουν προβλήματα, που μπορεί να κάνουν το εμπόριο από μέσο ανάπτυξης και ώθησης της οικονομίας, σε τροχοπέδη για την ευημερία γενικότερα.

2.3 ΑΙΤΙΕΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

Μολονότι υπάρχουν πολλές απόψεις για τις αιτίες της διαφθοράς, εμείς θα προσπαθήσουμε να είμαστε γενικοί και όλες αυτές να τις τοποθετήσουμε σε μία. Έτσι όλοι οι κοινωνιολόγοι συγκλίνουν στο ότι ο κύριος λόγος ύπαρξης της είναι η επιδίωξη του προσωπικού συμφέροντος, η οποία προέρχεται από την απληστία.

Σε γενικές γραμμές αυτή είναι και η κυριότερη αιτία, μιας και όλες οι πράξεις διαφθοράς έχουν αυτήν την αιτία και ως κίνητρο. Σπάνια μπορεί να κατηγορήσει για διαφθορά τις διεκδικήσεις ενός ευρύτερου κοινωνικού συνόλου, όταν δρα ως όλον. Άρα η ειδοποιός διαφορά είναι εδώ είναι η εξατομικευμένη δράση, μέσω βλαπτικής συμπεριφοράς, σε βάρος της πλειοψηφίας. Αυτό, μπορεί να επεκταθεί βέβαια και σε έναν μεγαλύτερο οικονομικό τόπο, όπως οι επιχειρήσεις, όπου αυτή(η επιχείρηση) νοείται στην αντιστοιχία της ατομικής μονάδας και όλο το επιχειρηματικό γίνεσθαι στην υπόλοιπη κοινωνία. Υπάρχουν, βέβαια, και παράγοντες οι οποίοι μπορεί να επιτείνουν αυτό το φαινόμενο(όπως το γενικευμένο κοινωνικοπολιτικό τοπίο), αλλά αυτοί θα εξεταστούν σε επόμενο κομμάτι της ενότητάς μας. Συμπερασματικά η διαφθορά προκαλείται από την έμφυτη τάση του ανθρώπου να προωθεί το ατομικό του συμφέρον. Ο βαθμός που αυτό θα εκδηλωθεί, με αθέμιτο τρόπο, εξαρτάται από άλλους παράγοντες, οι οποίοι επιδρούν σαν καταλύτες.

2.4 ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

Μολονότι είναι πολύ εύκολο να χαρακτηριστεί ως συμπεριφορά διαφθοράς κάθε πράξη που αντιβαίνει ένα γραπτό ή εθιμικό δίκαιο, υπάρχουν κάποιες μορφές που κατατάσσονται σε αυτή με τη σύμφωνη γνώμη, όλων των επιστημόνων. Έτσι οι κυριότερες μορφές διαφθοράς²³ είναι:

Δωροδοκία, εκβιασμός

Με την έννοια δωροδοκία εννοούμε το χρηματισμό κάποιου υπαλλήλου ή κάποιου θεσμικού παράγοντα, προκειμένου να διεκπεραιώσει μια υπόθεση η οποία δεν έχει τις κατάλληλες προϋποθέσεις να έρθει σε πέρας.

Με την έννοια εκβιασμό εννοούμε την αναγκαστική είσπραξη χρημάτων ή αντικειμένων αξίας, με τρόπο παράνομο ή να αποφευχθεί μια ποινική ρήτρα.

Και οι δύο προαναφερόμενες μορφές διαφθοράς είναι διαδεδομένες, μιας και, σχεδόν σε καθημερινή βάση και σε παγκόσμια κλίμακα, καταγράφονται σε εφημερίδες πολλά τέτοια περιστατικά.

Απάτη

Με την έννοια απάτη εννοούμε την εγκληματική εξαπάτηση ή ψεύτικη αντιπροσώπευση, για την απόκτηση ενός άδικου πλεονεκτήματος. Με την έννοια εγκληματική εξαπάτηση εννοούμε κάποιος να παραπλανήσει κάποιον άλλο, προκειμένου ο πρώτος να αποκομίσει οφέλη. Και αυτή η μορφή διαφθοράς είναι αρκετά διαδεδομένη στο αντικείμενο της έρευνας μας. Για τη στοιχειοθέτηση της απάτης, στηριζόμαστε στην κατάχρηση της καλής πίστης που έχει κάποιος, προκειμένου να του αποκομίσουμε οικονομικά οφέλη που δεν έχει υποχρέωση να μας παραχωρήσει.

Κατάχρηση

²³ Ρέππας Παναγιώτης, Διαφθορά: Τα αίτια και οι συνέπειες, σημειώσεις διαλέξεων στο μάθημα «Οικονομική Ανάπτυξη» του τμήματος Οικονομική και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Παντείου Πανεπιστημίου, Μάιος 2010

Με την έννοια αυτή εννοούμε την εκτροπή αγαθών προς ίδιον όφελος, δηλαδή την οικειοποίηση κάποιου αγαθού, που ένα άτομο διαχειρίζεται αλλά δεν του ανήκουν. Και οι καταχρήσεις είναι φαινόμενα που παρατηρούνται στην εμπορική δραστηριότητα και μάλιστα κατά κόρον, κυρίως στη διαχείριση των χρηματικών ποσών που έχουν σχέση με αυτήν.

Νεποτισμός

Ο νεποτισμός είναι η εύνοια, που απολαμβάνουν τα μέλη της οικογένειας ενός κρατικού λειτουργού, σε σχέση το αντικείμενο του λειτουργήματός του, σε βάρος των υπολοίπων μελών του κοινωνικού συνόλου. Αυτό το φαινόμενο μπορεί να έχει σχέση με το αντικείμενο της εργασίας μας, όταν πρόκειται κάποιος να δείξει εύνοια σε διάφορους τομείς του εμπορίου, όπως στις γραφειοκρατικές διαδικασίες.

2.5 ΤΟΜΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΛΑΜΒΑΝΕΙ ΧΩΡΑ Η ΔΙΑΦΘΟΡΑ

Η διαφθορά, είναι ένα φαινόμενο το οποίο δεν είναι αποκλειστικότητα κάποιου τομέα ανθρώπινης δραστηριότητας. Αντίθετα, επειδή είναι κυρίως κώδικας μαζικής συμπεριφοράς ανθρώπων, διαχέεται σε πολλούς τομείς της. Κατηγοριοποιώντας, λοιπόν τους τομείς στους οποίους λαμβάνει χώρα θα μπορούσαμε να την τοποθετήσουμε σε 3 τομείς,²⁴ την ιδιωτική διαφθορά, τη δημόσια διαφθορά και τη διαφθορά στο διεθνές περιβάλλον.

Με την έννοια ιδιωτική διαφθορά, εννοούμε τη διαφθορά από ιδιώτη σε ιδιώτη. Εδώ όπως βλέπουμε, απουσιάζει ο δημόσιος τομέας, κάτι που αποτελεί και το ειδοποιό στοιχείο της κατηγορίας. Αφορά κατά κύριο λόγο την παραβίαση ενός κώδικα συμπεριφοράς τόσο στις διαπροσωπικές, όσο και στις οικονομικές σχέσεις μεταξύ δύο ή περισσότερων ατόμων ή εταιριών. Όσον αφορά τον τομέα των εταιριών, διαφθορά μπορεί να έχουμε όταν ένας

²⁴ Ρέππας Παναγιώτης, Διαφθορά: Τα αίτια και οι συνέπειες, σημειώσεις διαλέξεων στο μάθημα «Οικονομική Ανάπτυξη» του τμήματος Οικονομική και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Παντείου Πανεπιστημίου, Μάιος 2010

στέλεχος ή υπάλληλος ασκεί τα καθήκοντά του με τέτοιο τρόπο, ώστε να εξυπηρετεί τα συμφέροντά του σε βάρος των συμφερόντων της εταιρείας. Αυτό που οφείλουμε να αναφέρουμε, είναι ότι ο ιδιωτικός τομέας έχει το πλεονέκτημα της ύπαρξης εσωτερικών μηχανισμών αυτορρύθμισης, οπότε η παρουσία εκεί δεν είναι τόσο έντονη.

Όσον αφορά τη διαφθορά του δημοσίου τομέα υπάρχει μεγάλο πεδίο έρευνας και συζήτησης. Με την παραπάνω έννοια, αναφερόμαστε σε διαφθορά όπου ένα από τα δύο «αντισυμβαλλόμενα» μέρη είναι το δημόσιο. Προφανώς με την έννοια δημόσιο δεν αναφερόμαστε σε μια αόριστη οντότητα, αλλά στο συγκεκριμένο κρατικό λειτουργό, που παραβλέπει το δημόσιο συμφέρον, προκειμένου να εξυπηρετήσει το δικό του. Το μεγάλο ενδιαφέρον αυτής της κατηγορίας έγκειται στο γεγονός ότι παραβλέπεται ο ρόλος της πολιτείας, που είναι να ελέγχει αν είναι σωστά εφαρμοσμένα αυτά που νομοθετεί και καταλήγει από εγγυητής της ευνομίας να γίνεται συνένοχος σε καταστάσεις ανομίας, κληροδοτώντας στο κοινωνικό σύνολο τις συνέπειες της ανεπάρκειάς του. Στο δημόσιο τομέα θα μπορούσαμε να διακρίνουμε αμέτρητες υποκατηγορίες, που αφορούν τις εξουσίες που αυτό έχει, αλλά και τις υπηρεσίες που προσφέρει στο κοινωνικό σύνολο. Ενδεικτικά αναφέρουμε την πολιτική διαφθορά, τη δικαστική διαφθορά, τη διαφθορά στους χώρους της υγείας, της παιδείας, τη γραφειοκρατία, τις προμήθειες.

Η τελευταία κατηγορία που λαμβάνει χώρα το φαινόμενο, όπως τα κατηγοριοποιήσαμε, είναι στο διεθνές περιβάλλον. Το διεθνές περιβάλλον διαμορφώνεται κάθε στιγμή και από διαφορετικά δεδομένα, τα οποία κυρίως αφορούν γεωπολιτικές και γεωστρατηγικές ισορροπίες. Ουσιαστικά σε πολλές περιπτώσεις είναι ο εξαναγκασμός για το δίκαιο του ισχυρότερου. Ωστόσο, επειδή πλέον, η διάχυση της πληροφορίας είναι μεγάλη και σε επίπεδο θεσμών έχουμε ραγδαία εξέλιξη, αυτό που μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι πλέον έχει υπάρξει σημαντική βελτίωση. Η διαφθορά υπάρχει μόνο σε κάποιους τομείς των διεθνών οργανώσεων και περιορίζεται κυρίως σε επίπεδο εσωτερικών μυστικών συμφωνιών.

2.6 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΜΕΤΡΩΝ ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΞΑΠΛΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

Η εξάπλωση της διαφθοράς είναι ένα φαινόμενο, του οποίου η ταχύτητα διάδοσης είναι ραγδαία. Εδώ θα αναφέρουμε κάποιους παράγοντες,²⁵ οι οποίοι κινητροδοτούν τη συμπεριφορά αυτή. Επειδή αυτοί οι παράγοντες είναι κοινό περιβάλλον, για όλα τα μέλη της κοινωνίας, συμβάλλουν και στην εξάπλωσή της. Οι κυριότεροι είναι

Εθνικές διαφοροποιήσεις στη δομή ενός κράτους

Ένα κράτος, το οποίο περιλαμβάνει ανθρώπους με πολλαπλές εθνικές διαφοροποιήσεις, είναι πιθανό να είναι επιρρεπές σε μεγαλύτερο βαθμό στη διαφθορά. Ο κύριος λόγος για τον οποίο συμβαίνει αυτό είναι οι ιδιότυποι δεσμοί αλληλεγγύης που αναπτύσσεται μεταξύ των επιμέρους μελών αυτών των κοινοτήτων. Αυτό μπορεί να ενταθεί και σε περιπτώσεις όπου υπάρχει και ανταγωνισμός μεταξύ των εθνικών ομάδων. Έτσι, ένας κρατικός λειτουργός μπορεί, χωρίς άμεσο προσωπικό όφελος, να προωθεί τα συμφέροντα κάποιου ή να υποβιβάζει κάποιου άλλου, με αποτέλεσμα να επιτείνεται το φαινόμενο της διαφθοράς.

Οικονομική ανάπτυξη

Η οικονομική ανάπτυξη είναι ένας σημαντικός παράγοντας, ο οποίος μπορεί να μειώσει το μέγεθος της διαφθοράς, ειδικά όταν είναι ισόρροπη. Είναι λογικό, όταν κάποιος έχει τις αναγκαίες προσόδους να είναι λιγότερο επιρρεπής προς καταστάσεις μη αποδεκτές. Όταν υπάρχουν ευκαιρίες για νόμιμο πλουτισμό, προφανώς και η στροφή προς αυτήν την κατεύθυνση είναι προτιμητέα από τον καθένα. Η οικονομική ανάπτυξη μπορεί να προσφέρει αυτές τις ευκαιρίες, αφού μειώνει το και πρόβλημα επιβίωσης και δίνει και προοπτική για το μέλλον.

²⁵ Ρέππας Παναγιώτης, Διαφθορά: Τα αίτια και οι συνέπειες, σημειώσεις διαλέξεων στο μάθημα «Οικονομική Ανάπτυξη» του τμήματος Οικονομική και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Παντείου Πανεπιστημίου, Μάιος 2010

Εκπαίδευση- μορφωτικό επίπεδο

Από τα αρχαία χρόνια, η αξία της εκπαίδευσης και είναι ευεργετική τόσο για την οργάνωση της κοινωνίας, όσο και για την ευημερία και την συνοχή της. Μια από τις επιδράσεις της, ακόμα και από τα πρώτα στάδια, είναι η εμφύτευση στο άτομο ενός κώδικα συμπεριφοράς, σε σχέση με τα υπόλοιπα μέρη της. Όταν αυτή είναι εμπλουτισμένη με σωστή κοινωνική αγωγή, μπορεί να εμπεδώσει στον πολίτη τις κατάλληλες άμυνες, έναντι της αντικοινωνικής συμπεριφοράς.

Πολιτική σταθερότητα

Η πολιτική σταθερότητα είναι ένας εξίσου σημαντικός καταλύτης του φαινομένου της διαφθοράς. Η πολιτική αστάθεια, ως γνωστό μπορεί να χαλαρώσει το ελεγκτικό πλαίσιο του κράτους, αφήνοντας φαινόμενα ανομίας να δράσουν και να διαβρώσουν την κοινωνία. Επίσης η πολιτική σταθερότητα μπορεί να προσφέρει τα κατάλληλα αντανεκλαστικά προκειμένου να νομοθετηθεί το κατάλληλο πλαίσιο, που είναι αναγκαίο στις μεταβολές των εκάστοτε εποχών.

Νομικό πλαίσιο-ελεγκτικοί θεσμοί

Εδώ ίσως έχουμε τη σημαντικότερη επίδραση στη γιγάντωση ή στην εξάλειψη του φαινομένου. Το σωστό νομικό πλαίσιο είναι αυτό που καθορίζει τί είναι κατάσταση διαφθοράς ή όχι. Εδώ πρέπει να αναφέρουμε ότι το νομικό πλαίσιο δεν πρέπει να είναι ούτε χαλαρό, ούτε πολύπλοκο, ώστε να είναι σαφή τα όριά του. Επίσης, η πολυνομία είναι ένα φαινόμενο, που μπορεί να οδηγήσει σε αντίθετα αποτελέσματα, καθώς η επικάλυψη νόμων μπορεί να καταστήσει ασαφές τί είναι διαφθορά ή όχι. Ο κατάλληλος έλεγχος της εφαρμογής του νομικού πλαισίου είναι και αυτός αποφασιστικής σημασίας σε κάθε διαβάθμιση της ελεγκτικής διαδικασίας, είτε αυτή είναι απλό πειθαρχικό συμβούλιο, είτε είναι ανώτατο δικαστήριο. Μέσω αυτών των αποφάσεων, και κυρίως μέσω της σωστής τεκμηρίωσης εμπεδώνεται ή όχι το «κοινό περί δικαίου αίσθημα», κάτι που δίνει κίνητρο ή αντικίνητρο σε κάποιον να είναι συνεπής στον τρόπο με τον οποίο ασκεί την κοινωνική του δράση. Δηλαδή,

μια απόφαση που καταδικάζει μια υπόθεση διαφθοράς, μπορεί να αποτελέσει παραδειγματισμό για όποιον σκοπεύει να φερθεί με ανάλογο τρόπο, αλλά και επιβράβευση για κάποιον συνεπή. Μια απόφαση, η οποία δεν έχει την κατάλληλη αντιμετώπιση, είναι δυνατό να ωθήσει κάποιον σε μια ανάλογη συμπεριφορά, αφού γνωρίζει ότι δεν πρόκειται να τιμωρηθεί.

Μισθοί κρατικών λειτουργών

Ένας άλλος καταλύτης του φαινομένου της διαφθοράς είναι και οι απολαβές των κρατικών λειτουργών. Είναι παραδεκτό ότι όταν οι μισθοί είναι ικανοποιητικοί κάποιος θα είναι λιγότερο επιρρεπής σε αυτήν την κατάσταση. Βέβαια ο αντίλογος σε αυτήν την άποψη είναι ότι αυτή η κατάσταση περιορίζει μόνο την μικρής έκτασης διαφθορά, όμως νομίζουμε ότι εξασφαλίζοντας το ελάχιστο όριο αξιοπρεπούς διαβίωσης κάποιου, δε θα υπάρχει η παραμικρή δικαιολογία επίκλησης βιοπορισμού, η οποία μπορεί να γίνει ανεκτή.

Έλλειψη ανταγωνισμού-μονοπώλια

Είναι γεγονός ότι μια μονοπωλιακή αγορά περιορίζει τις επιλογές, τόσο του καταναλωτή, αλλά και τον βρίσκει απροστάτευτο έναντι πρακτικών που μπορεί να φτάσουν στην αυθαιρεσία. Η έλλειψη έννομου συμφέροντος, εκ μέρους ενός ισάξιου ανταγωνιστή, που προκαλείται από την απουσία του, είναι δυνατό να φέρει συμπεριφορές διαφθοράς, αφού ο έλεγχος περιορίζεται μόνο στη βούληση του κράτους. Επιπλέον ο καταναλωτής δεν είναι δυνατό να είναι άριστος ελεγκτής, αφού δεν είναι σε θέση να έχει εναλλακτική επιλογή.

Αντίθετα, ο ανταγωνισμός είναι μια κατάσταση η οποία είναι σε θέση να εξαλείψει αυτό το φαινόμενο. Όπως αναφέραμε η ειδοποιός διαφορά είναι η ύπαρξη έννομου συμφέροντος εκ μέρους του ανταγωνιστή. Αυτό, λοιπόν, είναι σε θέση να φέρει μια ισορροπία, όπου ο θιγμένος, έχοντας ισάξια θέση με τον ανταγωνιστή του, μπορεί να κινηθεί προς την κατεύθυνσή της εξάλειψη της διαφθοράς.

Άνοιγμα της κοινωνίας και της οικονομίας στο διεθνές εμπόριο

Το διεθνές εμπόριο είναι μια δραστηριότητα, της οποίας τα οφέλη είναι άμεσα μετρήσιμα και αναγνωρίσιμα και πλέον όλες οι χώρες λαμβάνουν μέρος σε αυτό, μιας και καμία χώρα δεν είναι δυνατό να έχει αυτάρκεια σε υλικά αγαθά. Ειδικά τη σημερινή εποχή, η έννοια ανάγκη έχει διευρυνθεί και με υπηρεσίες και προϊόντα, που δεν έχουν μόνο σχέση με την επιβίωση. Έτσι, εκ των πραγμάτων είναι αδύνατο μια χώρα να μην υπερβεί τα εθνικά της σύνορα στην εμπορική της δραστηριότητα, τόσο στο εισαγωγικό, τόσο στο εξαγωγικό κομμάτι του εμπορίου. Όμως η υπέρβαση των ορίων μιας οικονομίας που συντελείται, προϋποθέτει και κάποια μορφή εντιμότητας, αφού η διεθνής αγορά μπορεί να αποβάλλει όποιο μέλος δεν τηρεί τους κανόνες, εξαπατώντας τα άλλα μέλη της. Έτσι χώρες με μεγάλο βαθμό διαφθοράς πρέπει να βρουν μηχανισμούς να την καταπολεμήσουν, ενώ η επίδραση από την αλλαγή που συντελείται στο εσωτερικό, μέσω της διάχυσης υγιούς νοοτροπίας, είναι τέτοια που είναι σε θέση να αλλάξει την κουλτούρα σκέψης αυτών των μελών της κοινωνίας.

Κρατική παρέμβαση

Όταν σε μια κρατική παρέμβαση είναι δυσδιάκριτο το όριο του γενικού συμφέροντος, τότε είναι δυνατό να έχουμε μια υπόθαλψη ή γέννηση διαφθοράς, αφού αυτήν την απόφαση μπορεί να την εκμεταλλευτούν κάποιοι, προκειμένου να αποκομίσουν οφέλη. Όταν οι κρατικές παρεμβάσεις, έχουν γενικευμένη και συχνότατη εμφάνιση, τότε ίσως μπορούμε να μιλήσουμε για εμπεδωμένη διαφθορά, που πρέπει κάθε τόσο το κράτος να καταστείλει τα συμπτώματα.

Χρήση τεχνολογίας-Ηλεκτρονική διακυβέρνηση

Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση είναι κάτι το οποίο άρχισε να θεσμοθετείται και να εφαρμόζεται την τελευταία δεκαετία. Χωρίς να δίνουμε έναν αυστηρό ορισμό, με την έννοια αυτή, εννοούμε τη χρήση των συστημάτων πληροφορικής κατά τη διακυβέρνηση ενός τομέα δραστηριότητας. Μολονότι είναι κάτι, του οποίου η εφαρμογή δεν έχει διαδοθεί απόλυτα, η προοπτική

εξάπλωσής της, μας δίνει τη βεβαιότητα ότι μπορεί να συμβάλλει καθοριστικά στην επιβράδυνση κάθε μορφής διαφθοράς. Ο κύριος λόγος αυτής της θετικής προοπτικής είναι γιατί μας προσφέρουν άμεση καταχώρηση σε κάθε συναλλαγή και, συνεπώς, περιορίζεται η παρέμβαση του ανθρώπινου παράγοντα, που είναι και ο φορέας της διαφθοράς. Ελαχιστοποιώντας την ανθρώπινη παρέμβαση, δεν υπάρχουν πολλά περιθώρια για να κάνει κάποιος κάποια ατασθαλία, και αν ακόμα γίνει, είναι πολύ εύκολο αυτή να βρεθεί.

Σύστημα διακυβέρνησης-ελευθερία τύπου

Το δημοκρατικό πολίτευμα και γενικότερα τα συστήματα διακυβέρνησης, στα οποία οι κυβερνώντες εκλέγονται από την κοινωνία, είναι σίγουρα καλύτερα θωρακισμένα έναντι της διαφθοράς, σε σχέση με άλλα καθεστώτα όπου δεν υπάρχει η δυνατότητα για έλεγχο εκ μέρους των πολιτών. Βέβαια, αυτό προϋποθέτει και εκ μέρους των πολιτών καλύτερη γνώση και ενημέρωση, αλλά βασικό συστατικό μιας δημοκρατικής κοινωνίας είναι η ελευθερία του τύπου. Η ελευθερία του τύπου είναι καθοριστικής σημασίας, προκειμένου ο πολίτης να έχει πρόσβαση στις υποθέσεις της διαφθοράς και να κρίνει.

Σε άλλου τύπου πολιτεύματα, όπου υπάρχουν ιεραρχικές δομές με ισοβιότητα στο χρόνο υπηρετήσής τους από πλευράς προσώπων, η διαφθορά είναι πιο έντονη. Θα θέλαμε εδώ να δώσουμε και μια διευκρίνηση. Η γνώση περισσότερων περιστατικών διαφθοράς στο δημοκρατικό κόσμο, δε σημαίνει ότι εκεί είναι μεγαλύτερη. Ο λόγος είναι η ευκολία με την οποία γίνεται η πληροφόρηση. Επίσης, είναι πιθανό μια κατάσταση, που ορίζεται ως διαφθορά στο δημοκρατικό κόσμο, σε μη δημοκρατικές περιοχές να θεωρείται ως φυσιολογική κατάσταση.

Πόλεμος-μεταπολεμική περίοδος

Όπως είναι αναμενόμενο, σε περίπτωση κατάστασης πολέμου, η διαφθορά γιγαντώνεται, αφού σε τέτοιες ακραίες καταστάσεις λειτουργεί το ένστικτο της αυτοσυντήρησης. Όμως, τα βιώματα σε μια τέτοια περίοδο είναι τόσο έντονα, όπου η κοινωνία αποκτά για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα τέτοιες νοοτροπίες, όπου προτάσσεται η προστασία του «εγώ» με κάθε τρόπο, είτε θεμιτό, είτε αθέμιτο. Επομένως, είναι αναμενόμενο, μετά από κάποια πολεμική περίοδο η διαφθορά να παρουσιάζεται αυξημένη.

2.7 ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Κύριο αντικείμενο της εργασίας μας είναι η επίδραση της διαφθοράς στην οικονομία, προκειμένου να κάνουμε την αναγωγή και στο αναπόσπαστο κομμάτι της, το εμπόριο. Σε αυτό το κομμάτι εμείς θα αναφέρουμε πώς γίνεται η επίδραση της διαφθοράς σε κάθε έκφανση της οικονομικής δραστηριότητας και εν τέλει στα οικονομικά μεγέθη, όπως το GDP, που εν τέλει πρόκειται για έναν από τους κυριότερους δείκτες για μια οικονομία.

2.7.1 Διαφθορά και επίδραση στις τιμές

Η αναφορά μας με την αποδεικτική διαδικασία βασίζεται στην έρευνα²⁶ των Andrei Shleifer and Robert W. Vishny.

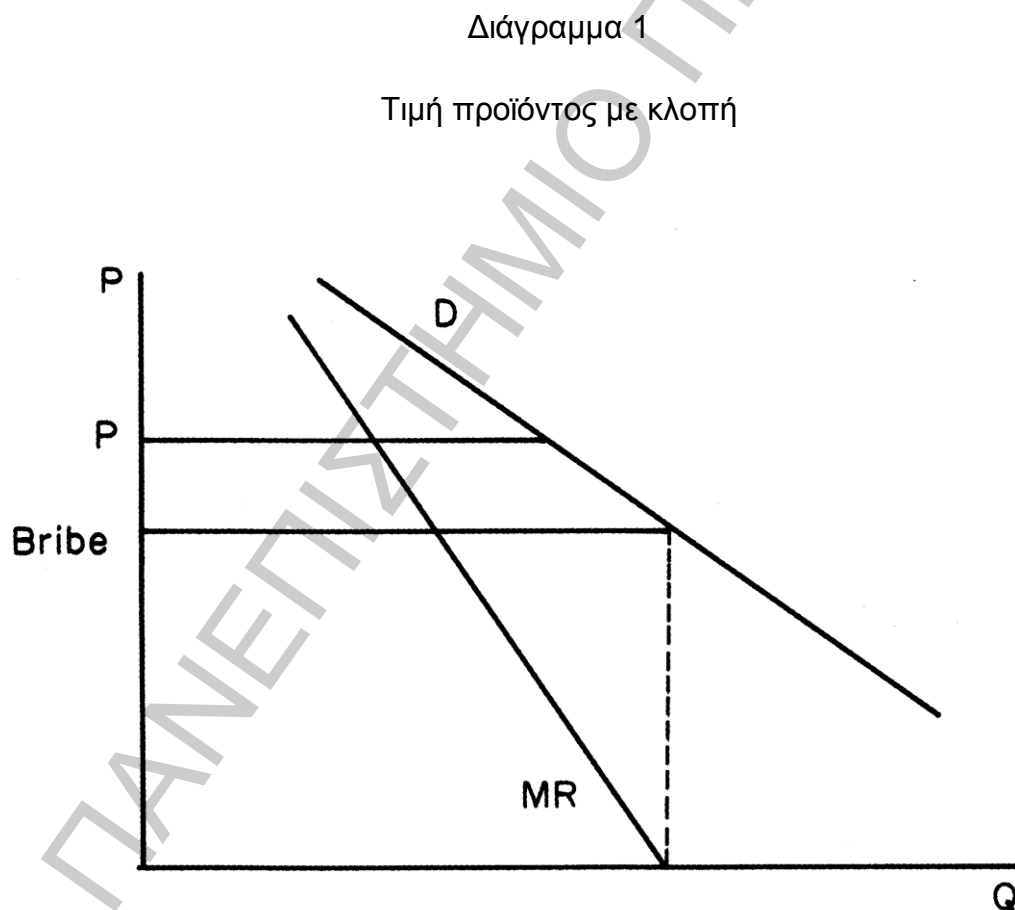
Εδώ, λοιπόν, θα αναφέρουμε πώς η διαφθορά, είναι δυνατό να επηρεάσει τις τιμές, αλλά και τα φορολογικά έσοδα. Πρόκειται για το ουσιαστικότερο κόστος της διαφθοράς, όσον αφορά τις συνέπειές της στην οικονομική ζωή ενός ανθρώπου. Κατανοώντας το μηχανισμό επίδρασής της, θα είμαστε και σε θέση να μπορέσουμε να διαπιστώσουμε, πώς λειτουργεί στους διάφορους τομείς της οικονομίας.

Καταρχήν στην έρευνά των δύο προαναφερόμενων ερευνητών, λαμβάνουμε υπόψη δυο περιπτώσεις διαφθοράς. Η μία είναι να έχουμε

²⁶ Shleifer Andrei, Vishny Robert, Corruption, Quarterly Journal of Economics, August 1993, pp 599-617

«κλοπή», δηλαδή το προϊόν να φτάνει στον καταναλωτή σε παρασιτική αγορά, πέρα από τη νόμιμη και η δεύτερη είναι να έχουμε μια υπηρεσία η οποία πωλείται στη θεσμοθετημένη τιμή συν ένα ποσό ως απολαβή στον υπάλληλο, προκειμένου να διεκπεραιώσει την υπόθεση για την οποία πληρώνεται το λεγόμενο «φιλοδώρημα». Το συμπέρασμα, στο οποίο καταλήγει η έρευνα, και στις δύο περιπτώσεις είναι ότι το κόστος στην οικονομία είναι αυξημένο, με τελική επιβάρυνση στον καταναλωτή.

Αναφερόμενοι στην περίπτωση, λοιπόν που έχουμε κλοπή, δηλαδή το προϊόν πωλείται εκτός θεσμοθετημένης αγοράς, η οποία περιλαμβάνει τον ανταγωνισμό και το φόρο, έχουμε το ακόλουθο διάγραμμα, για τον τρόπο που διαμορφώνεται η τιμή του.

Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε, η τιμή ισορροπίας είναι πολύ μικρότερη από την τιμή αγοράς, για τον αγοραστή, γιατί αλλιώς δε θα υπήρχε και κίνητρο για καμία από τις αντισυμβαλλόμενες πλευρές να προβεί σε αυτού του είδους τη συναλλαγή. Αυτό είναι, μεν, φαινομενικά συμφέρον για τον αγοραστή, αλλά για το κράτος είναι καταστροφικό, αφού στερούνται πολύτιμοι πόροι από τη φορολογία, προκειμένου να ασκήσει τόσο την κοινωνική του πολιτική, όσο και να διεκπαιρέσει τις λειτουργικές του δαπάνες. Έτσι, προκειμένου να αντιμετωπιστεί αυτή η υστέρηση εσόδων και να εκπληρώσει η κρατική οντότητα τους σκοπούς της, αναγκάζεται να προβεί είτε σε αύξηση της φορολογίας, είτε σε έκπτωση της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών, είτε σε δανεισμό. Και οι τρεις επιλογές είναι οδυνηρές για το κοινωνικό σύνολο και σε κάθε περίπτωση υφίσταται βλάβη και ο πολίτης που είναι μέρος της διαφθοράς, αλλά και αυτός που δεν είναι, μιας και οι συνέπειες επιμερίζονται εν τέλει ισομερώς. Αυτό που πρέπει να σημειώσουμε και να αναδείξουμε, λοιπόν από αυτό το κομμάτι είναι ότι ακόμα και στην οριακή περίπτωση που έστω και δύο μονάδες από τα εκατομμύρια της κρατικής οντότητας συμμετάσχουν σε διαφθορά, οι συνέπειες θα επιμεριστούν στα υπόλοιπα μέρη, μετακυλώντας ουσιαστικά το κόστος στην υπόλοιπη κοινωνία.

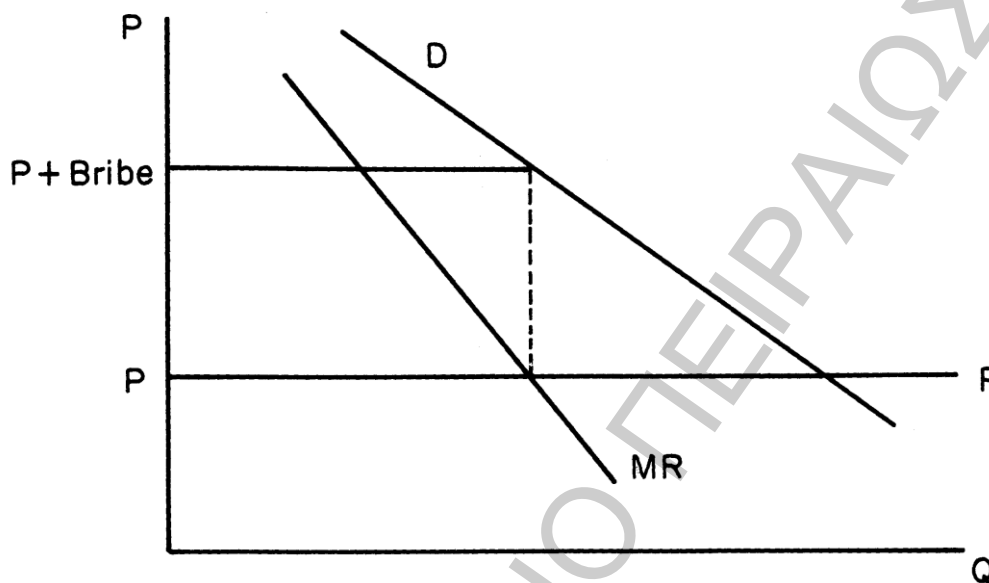
Αν το προς πώληση προϊόν, είναι προερχόμενο από υπεξαίρεση, τότε εκτός από τα στερούμενα κρατικά έσοδα έχουμε και αύξηση του οριακού κόστους παραγωγής για τα υπόλοιπα «νόμιμα» προϊόντα, αφού το κόστος του απολεσθέντος προϊόντος από τον παραγωγό θα επιμεριστεί στα υπόλοιπα, προκειμένου να καλυφθεί το οικονομικό κενό από την κλοπή του. Με αυτόν τον τρόπο, λοιπόν, η αύξηση της νόμιμης τιμής, με τη σειρά της θα συνεπάγεται και αύξηση και του ποσού που πωλείται παράνομα. Το συμπέρασμα από αυτό είναι ότι όσο αυτό το φαινόμενο γιγαντώνεται, τελικά φέρνει τα αντίθετα αποτελέσματα, αφού η αύξηση των τιμών αυξάνει ταυτόχρονα την τιμή και του παράνομου τιμήματος, αλλά και του νόμιμου, στερώντας παράλληλα από το κράτος πολύτιμους πόρους. Τελικά με αυτόν τον τρόπο το κράτος χάνει πόρους τόσο από το φόρο που δεν αποδόθηκε από το προϊόν κλοπής, όσο και από το παράνομο εισόδημα. Αντίθετα η

αύξηση της τιμής ισορροπίας είναι δυνατό να διαταράξει την ισορροπία προσφοράς και ζήτησης με τέτοιον τρόπο, που σε γενικευμένη κλίμακα είναι δυνατό να διαμορφώσει ακόμα και συνθήκες ύφεσης.

Η δεύτερη περίπτωση, με την οποία θα ασχοληθούμε είναι η διαφθορά χωρίς κλοπή αλλά με ένα παράνομο τέλος γρήγορης διεκπεραίωσης, κάτι που συναντάται κυρίως μονοπωλιακές υπηρεσίες που προσφέρει το κράτος. Σε αυτήν την περίπτωση, λοιπόν, ένας δημόσιος λειτουργός, προκειμένου να μη φέρει εμπόδια σε μια υπηρεσία που πωλείται σε καθορισμένη και μη διαπραγματεύσιμη τιμή, αξιώνει την καταβολή ενός χρηματικού αντιτίμου, προκειμένου να μη φέρει εμπόδια σε κάτι το οποίο δικαιούται κάποιος ή ακόμα και να παραβλέψει τις νόμιμες προϋποθέσεις που πρέπει να ισχύουν. Έτσι, στο διάγραμμα που ακολουθεί μπορούμε να αναλύσουμε τον τρόπο με τον οποίο καθορίζεται η τιμή ενός προϊόντος, όταν κάποιος λειτουργός φέρνει εμπόδια με αξίωση οικονομικού ανταλλάγματος για την άρση τους, στη διεκπεραίωση κάποιας διαδικασίας ή την πώληση κάποιας υπηρεσίας στο κοινό. Τέτοιες περιπτώσεις είναι συνδεδεμένες στο διεθνές εμπόριο με περιπτώσεις χρηματισμού προκειμένου να αρθούν εμπόδια για τον εισαγωγέα ή τον εξαγωγέα μιας ποσότητας εμπορευμάτων.

Διάγραμμα 2

Τιμή προϊόντος με κλοπή

Πηγή: Shleifer Andrei, Vishny Robert, Corruption, Quarterly Journal of Economics, August 1993, pp 599-617

Σε αυτήν την περίπτωση, όπως φαίνεται και από το γράφημα έχουμε μια αύξηση του κόστους που φτάνει στον καταναλωτή και η ισορροπία τιμής-ποσότητας μετατοπίζεται στο σημείο $p + \text{bribe}$, όπου είναι και η τελική τιμή. Φαινομενικά, το κράτος δεν έχει απώλεια κάποιων φορολογικών εσόδων από το προϊόν. Υπάρχει, όμως μια προφανής αύξηση του κόστους του προϊόντος, κάτι που επιβαρύνει άμεσα το συναλλασσόμενο. Δευτερογενώς, αυτή η απώλεια εισοδήματος μεταφράζεται σε έλλειψη πόρων για τον καταναλωτή, προκειμένου να τους διοχετεύσει σε μια νόμιμη αγορά, που θα απέδιδε και τους ανάλογους φόρους. Επιπλέον το συγκεκριμένο εισόδημα για αυτόν που το λαβε, δε φορολογείται. Και με αυτόν τον τρόπο, επίσης, υπάρχει μια διπλή αποστέρηση εσόδων από το κράτος. Αυτή η περίπτωση διαφθοράς συναντάται και σε καταστάσεις όπου υπάρχει έλλειψη ανταγωνισμού, αλλά και ισχυρές γραφειοκρατικές δομές, οι οποίες καθυστερούν την περάτωση κάποιας υπηρεσίας.

Οι δύο παραπάνω εκφάνσεις της διαφθοράς συναντώνται κυρίως στο διεθνές εμπόριο, με αρκετά μεγάλη συχνότητα. Όταν η μορφή αυτή είναι συστηματική τότε οι πόροι που στερούνται είναι ικανοί να επηρεάσουν σημαντικά την ποιότητα της κοινωνικής ευημερίας και τη δυνατότητα του κράτους να προστατεύσει τους πολίτες του. Επιπλέον δημιουργούνται συνθήκες ανάσχεσης της οικονομικής ανάπτυξης, αφού οι τιμές αυξάνονται, πέρα από το φυσιολογικό σημείο τομής των καμπυλών της προσφοράς και της ζήτησης. Αυτό, λοιπόν με τη σειρά του, είναι ικανό να επιφέρει υπό συγκεκριμένες συνθήκες υφειακές καταστάσεις. Η παραπάνω ύφεση τροφοδοτείται και από το γεγονός ότι πολλοί επενδυτές δε θα προτιμήσουν τη συγκεκριμένη χώρα προκειμένου να πραγματοποιήσουν τις επενδύσεις τους, αφού τα εμπόδια θα φέρουν μια σημαντική αύξηση στο κόστος παραγωγής, αλλά και υπάρχει περίπτωση να καταστούν όμηροι της συγκεκριμένης κατάστασης κατά τη στιγμή της απολαβής των κερδών τους.

Τελικά δεν είναι τυχαίο, όπως θα φανεί και παρακάτω, το γεγονός ότι οι χώρες, με καλό οικονομικό περιβάλλον, με μηχανισμούς ανάσχεσης της διαφθοράς, με συνειδητοποιημένους πολίτες στην καταπολέμησή της, με μια οικονομία που υπάρχει ο υγιής ανταγωνισμός είναι και χώρες με υψηλό κατά κεφαλήν εισόδημα και, σε γενικές γραμμές ανεπτυγμένες, αφού σε αυτές επικρατούν όλες οι αρχικές συνθήκες που είναι ικανές να παγιώσουν την οικονομική υγεία.

2.7.2 Διαφθορά και ΑΕΠ²⁷

Μολονότι στη συγκεκριμένη έρευνα, μετρήθηκε η διαφθορά πάνω στο κατά κεφαλήν εισόδημα, μπορούμε να θεωρήσουμε, με ασφάλεια, ότι τα παραπάνω συμπεράσματα μπορούν να αναχθούν και στο ΑΕΠ, γενικότερα, δεχόμενοι ότι σε όλες της χώρες υπάρχουν μηχανισμοί αναδιανομής μέρους των εισοδημάτων, μέσω της φορολογίας. Έτσι και στις 180 χώρες, στις

²⁷ Παπακωνσταντίνου Παναγιώτα, Η σχέση μεταξύ αντιλαμβανόμενης διαφθοράς, γραφειοκρατίας, εισοδήματος και οικονομικής ανάπτυξης. Διερεύνηση σε 180 χώρες, Διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Πατρών Μάιος 2011

οποίες πραγματοποιήθηκε η έρευνα, εξάχθηκε το συμπέρασμα ότι υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ του επιπέδου διαφθοράς και του κατά κεφαλήν εισοδήματος. Σχολιάζοντας το παραπάνω εύρημα, με καθαρά θεωρητική προσέγγιση, χωρίς πειραματικά δεδομένα, το παραπάνω συμπέρασμα μπορούμε να το θεωρήσουμε ως απόλυτα αναμενόμενο, αφού όπως είδαμε προηγουμένως η εμπορία προϊόντος κλοπής, αλλά και η εθιμική ύπαρξη επιπλέον αθεσμοθέτητου τέλους, είναι παράγοντας που ανεβάζει το επίπεδο τιμών, μειώνοντας την κατανάλωση και τελικά το μέγεθος που ονομάζουμε «ταχύτητα κυκλοφορίας χρήματος», κάτι που δε βοηθάει στην άνοδο του ΑΕΠ. Επιπλέον, όπως είδαμε η αυξημένη διαφθορά είναι δυνατό να επηρεάσει και την οικονομική ανάπτυξη, αφού τέτοιες καταστάσεις και δημιουργούν αντικίνητρα στους επενδυτές και δεν μπορεί το κράτος να χρησιμοποιήσει το συγκεκριμένο αναπτυξιακό εργαλείο.

Ποσοτικοποιώντας το θέμα, όπως αναφέρεται στη διατριβή η βελτίωση κατά 1 μονάδα του δείκτη μέτρησης διαφθοράς(ο δείκτης αντίληψης διαφθοράς CPI, όπου η λιγότερο διεφθαρμένη χώρα, Νέα Ζηλανδία λαμβάνει 9,4 και η περισσότερο διεφθαρμένη Σομαλία λαμβάνει 1), είναι ικανή να προσδώσει σε κάποιον ετήσιο εισόδημα αυξημένο κατά 797,2 δολάρια u.s.

Από το τελευταίο μπορούμε να καταλάβουμε πόσο σημαντική είναι η επίδραση της διαφθοράς στο ΑΕΠ μιας χώρας και πόσο πολύ επηρεάζει κυρίως τους ανθρώπους με κατώτερο εισοδηματικό επίπεδο. Ειδικά σε χώρες, όπου υπάρχουν προβλήματα επιβίωσης του πληθυσμού, καταλαβαίνουμε πώς η βελτίωση του φαινομένου της διαφθοράς θα μπορούσε να δώσει λύση σε ζητήματα επιβίωσης, μιας και ένα τέτοιο ποσό είναι ικανό να επιφέρει αναστροφή της φτώχειας και όποιες παρελκόμενες καταστάσεις που αποστερούν την κοινωνική ευημερία.

2.7.3 Διαφθορά και οικονομική ανάπτυξη²⁸

Η οικονομική ανάπτυξη είναι ένα από τα κυριότερα αντικείμενα της οικονομικής επιστήμης, αφού οι εφαρμογές της στοχεύουν προς αυτήν την κατεύθυνση, μέσω των πολιτικών που ακολουθούνται. Ένας πολύ σημαντικός παράγοντας τροχοπέδης για αυτήν είναι η διαφθορά. Στην έρευνα που επικαλούμαστε, για 3 χρονικές περιόδους, (1995-2000, 2000-2005, 2000-2008) μετρήθηκε η αναμενόμενη οικονομική μεγέθυνση στην περίπτωση της βελτίωσης του δείκτη CPI κατά μία μονάδα. Οι περίοδοι πάνω στην οποία έγινε η έρευνα σταμάτησαν χρονικά πάνω στην έναρξη της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, μιας και τυχόν μετρήσεις τότε δεν μπορούσαν να δώσουν ασφαλή αποτελέσματα, λόγω των ιδιαίτερων και πρωτόγνωρων συνθηκών που επικράτησαν από το 08 και ύστερα. Έτσι, παρατηρήθηκε ότι στην πρώτη περίοδο η ανάπτυξη βελτιωνόταν κατά 40 μονάδες βάσης, ενώ στη δεύτερη περίοδο ήταν 140 μονάδες και τέλος στην τρίτη περίοδο αναμέναμε βελτίωση κατά 230 μονάδες. Η διαφορά στο αποτέλεσμα, μολονότι είναι υπαρκτή ανά περίοδο, οφείλεται στις διαφορετικές οικονομικές συνθήκες που επικρατούσαν στο παγκοσμιοποιημένο οικονομικό περιβάλλον, αλλά η θετική συσχέτιση της ανάπτυξης με τη μείωση της διαφθοράς είναι αδιαμφισβήτητη. Έτσι, από τα αποτελέσματα της παραπάνω έρευνας επαληθεύουμε αυτό που είναι κοινή πεποίθηση στις αναλύσεις οικονομολόγων, δηλαδή ότι η διαφθορά στερεί πολύτιμες ευκαιρίες για ανάπτυξη. Ένας λόγος που μπορεί να συμβαίνει αυτό είναι ότι οι επενδυτές όντας ορθολογικά σκεπτόμενοι, δε θα προτιμούσαν να επενδύσουν κάπου όπου είναι αμφίβολο ότι θα μπορέσουν να κερδίσουν τα αναμενόμενα. Η διαφθορά, ανάλογα με το βαθμό της είναι ικανή να απομειώσει τα κέρδη ή και να εξαφανίσει ακόμα τα αρχικά κεφάλαια που τοποθετήθηκαν, κάτι που αποτρέπει επενδύσεις και καταδικάζει μια χώρα σε υπανάπτυξη.

²⁸ Παπακωνσταντίνου Παναγιώτα, Η σχέση μεταξύ αντιλαμβανόμενης διαφθοράς, γραφειοκρατίας, εισοδήματος και οικονομικής ανάπτυξης. Διερεύνηση σε 180 χώρες, Διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Πατρών Μάιος 2011

Η κυριότερη, όμως, εξήγηση του παραπάνω συμπεράσματος είναι απλή αν λάβουμε υπόψη ότι κάποια από τα 4 συστατικά του ΑΕΠ είναι οι δημόσιες επενδύσεις, αλλά και οι δημόσιες δαπάνες με την κατανάλωση. Και τα δύο δημοσιονομικά μεγέθη, εξαρτώνται άμεσα από τον όγκο των εσόδων, που συλλέγει το κράτος, αλλά και από το διαθέσιμο εισόδημα. Όπως αναλύθηκε προηγουμένως η διαφθορά, στερεί πόρους και από το κράτος, προκειμένου να επενδύσει, αλλά και από τον πολίτη να καταναλώσει, αφού η τιμή του προϊόντος δεν ανταποκρίνεται στις δυνατότητες της οικονομίας, αλλά είναι αυξημένη. Με αυτό τον τρόπο, είναι δυνατό να έχουμε επιβράδυνση της αύξησης του ΑΕΠ ή ακόμα και μείωσή του.

Και σε αυτό το στάδιο της εργασίας μας , έγινε φανερό ότι οι χώρες με υψηλό βαθμό διαφθοράς, είναι δύσκολο να βρουν ευκαιρίες, ώστε να βελτιώσουν το βιοτικό επίπεδο του πληθυσμού της, αφού η διαφθορά στερεί πολύτιμες αναπτυξιακές ευκαιρίες, κάτι που τεκμηριώνεται απόλυτα στην έρευνα, που επικαλεστήκαμε.

2.7.4 Διαφθορά και φορολογικά έσοδα²⁹

Όπως φάνηκε από τα διαγράμματα της προηγούμενης ενότητας, είτε έχουμε διαφθορά χωρίς κλοπή, είτε με κλοπή, το κράτος στερείται από πολύτιμα φορολογικά έσοδα, τα οποία μπορεί να τα διοχετεύσει σε κατευθύνσεις που μπορεί να συμβάλουν στην επίτευξη κοινωνικής ευημερίας. Έτσι, βάσει αυτής της λογικής αναμένουμε όπου υπάρχει διαφθορά να υπάρχουν και μειωμένα έσοδα για το κράτος.

Στην έρευνα που επικαλούμαστε και στις προηγούμενες εκφάνσεις της επίδρασης της διαφθοράς, αναφέρεται ότι μια βελτίωση του δείκτη CPI κατά μια μονάδα, είναι ικανή να επιφέρει αρκετά αυξημένα φορολογικά έσοδα. Πιο συγκεκριμένα, έγινε ένας διαχωρισμός σε χώρες χαμηλού εισοδήματος και σε

²⁹Παπακωνσταντίνου Παναγιώτα, Η σχέση μεταξύ αντιλαμβανόμενης διαφθοράς, γραφειοκρατίας, εισοδήματος και οικονομικής ανάπτυξης. Διερεύνηση σε 180 χώρες, Διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Πατρών Μάιος 2011

χώρες υψηλού. Στις, μεν πρώτες η μοναδιαία βελτίωση του δείκτη έφερε αυξημένα έσοδα κατά 5,4% του ΑΕΠ, ενώ στις υψηλότερου κατά 2,9%.

Επομένως, παρατηρώντας τα μεγέθη της έρευνας, παρατηρούμε ότι η διαφθορά μπορεί να θεωρηθεί ένας από τους κυριότερους λόγους, όπου κάποιες χώρες δεν μπορούν να αποκτήσουν ευημερία.

2.8 ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΑΠΟ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΡΕΥΝΕΣ

Σε αυτό το κομμάτι, θα κάνουμε μια σύντομη αναφορά σε διεθνείς έρευνες οι οποίες να τεκμηριώνουν, αυτά που οι οικονομολόγοι θεωρούν ως καταλύτες της διαφθοράς. Σε αυτές τις έρευνες έχουν χρησιμοποιηθεί παλινδρομήσεις προκειμένου οι ερευνητές να τεκμηριώσουν τα συμπεράσματα τους και να ανακαλύψουν τις συσχετίσεις των εμπλεκόμενων μεγεθών, κάτι που τα καθιστά ασφαλέστερα και επαληθευμένα στην πράξη.

Έτσι στο άρθρο του Edward L. Glaeser and Raven Saks³⁰ αναφέρονται συγκεντρωμένες έρευνες και απόψεις Σύμφωνα με τον Lipset (1960), όπου υπάρχει υψηλό εισόδημα και υψηλή εκπαίδευση υπάρχει χαμηλότερο επίπεδο διαφθοράς, λόγω του ότι οι συγκεκριμένοι άνθρωποι έχουν και τα μέσα και τις γνώσεις, προκειμένου να αντιμετωπίσουν αυτό το φαινόμενο με ένδικα μέσα. Επίσης κατά τους Mauro(1995)³¹, Alesina, Bargina, Easterly(2005)³² , η εθνική ετερογένεια μπορεί να συμβάλλει στη διαφθορά, λόγω του ότι οι άνθρωποι ψηφίζουν λόγω εθνικών και όχι αντικειμενικών κριτηρίων. Επίσης αναφέρεται ότι όπου υπάρχουν πολλοί κανόνες μπορούν να παραβιαστούν πιο εύκολα (γίνεται αναφορά στην πολυνομία). Στα συμπεράσματα στις

³⁰ Glaeser L. Edward, Saks Raven, Corruption in America, Harvard Institute of Economic Research Discussion Paper Number 2043, October 2004

³¹ Mauro, Paulo.. "Corruption and Growth," Quarterly Journal of Economics 110, August 1995, p.p 681-712.

³² Alesina, Alberto, Baqir, Reza and William Easterly "Redistributive Public Employment," Journal of Urban Economics 48,p.p 219-241.

σελίδες 16-18 αναφέρεται για τις Η.Π.Α ότι οι πολιτείες με υψηλότερο εισόδημα είναι λιγότερο ευάλωτες στη διαφθορά. Επίσης, συμπεραίνει ότι υπάρχει μικρή συσχέτιση μεταξύ του μεγέθους της διακυβέρνησης και της διαφθοράς, όπως και με τον αριθμό των κανονισμών. Τέλος σε αυτήν την έρευνα δε βρήκε συσχέτιση μεταξύ διαφθοράς και την ανάπτυξη της πολιτείας.

Ο Daniel Treisman³³ στα συμπεράσματα της έρευνας του αναφέρει ότι είναι δύσκολο να προσδιοριστεί η ακριβής έκταση της διαφθοράς, ότι υπάρχουν συνέπειες στις επενδύσεις, ότι δε βρέθηκε σημαντική συσχέτιση με τη δημοκρατία, ότι βοηθάει στην καταπολέμησή της το άνοιγμα του διεθνούς εμπορίου. Επίσης αναφέρει ότι η ομοιογένεια στο νομικό σύστημα, μεταξύ των συναλλασσομένων βοηθάει στην καταπολέμησή της, όπως και η οικονομική ανάπτυξη και η μεγάλου βαθμού εκπαίδευση στον πολίτη. Τέλος, ποσοτικοποιώντας τη συμβολή των πολιτικών αποφάσεων, βρήκε ότι αυτή έχει μικρή επίδραση-συσχέτιση σε αυτό το φαινόμενο.

2.9 ΔΕΙΚΤΗΣ CPI³⁴

Ένα από τα βασικά εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν για την πραγματοποίηση της εμπειρικής έρευνάς μας είναι και ο δείκτης CPI (corruption perception index). Πρόκειται για το δείκτη που χρησιμοποιείται διεθνώς και έχει εισαχθεί από την Transparency International προκειμένου να απεικονιστεί σε τί μέγεθος γίνεται αντιληπτή η διαφθορά σε μια χώρα.

Σύμφωνα με αυτόν το δείκτη, κάθε χώρα είναι καταταγμένη σε μια κλίμακα από το 1 έως το 10, αντιστρόφως ανάλογα με το βαθμό διαφθοράς. Δηλαδή, όσο χαμηλότερα βρίσκεται στην κλίμακα μια χώρα, έχει μεγαλύτερο επίπεδο διαφθοράς, σε σχέση με κάποια άλλη χώρα που βρίσκεται υψηλότερα. Η

³³ Treisman Daniel, The causes of corruption-A cross national study, university of California, Los Antzeles-Journal of Economics 763 June 2000, p.p. 399-457

³⁴ www.transparency.gr/Content.aspx?page=43

αντίληψη της διαφθοράς, που ποσοτικοποιείται σε αυτόν τον δείκτη αφορά το δημόσιο τομέα μιας χώρας. Αυτό, όμως, είναι αντιπροσωπευτικό προκειμένου να κάνουμε αναγωγή στην κρατική οντότητα αν θεωρήσουμε ότι αυτή αποτελείται τόσο από το δημόσιο, όσο και από τον ιδιωτικό τομέα. Δεδομένου ότι, οι έλεγχος και η καταστολή, είναι θέμα καθαρά του δημοσίου τομέα, μπορούμε να θεωρήσουμε ότι εκεί είναι η ρίζα του οποίου προβλήματος. Όπως αναφέρεται στην ίδια ιστοσελίδα, η παραγωγή του δείκτη εδράζεται στην καταγραφή των απόψεων των προσώπων που καταλαμβάνουν καίριες θέσεις στο δημόσιο τομέα. Ουσιαστικά καταμετρά, τόσο την αποτελεσματικότητα διεκπεραίωσης υποθέσεων διαφθοράς από θεσμούς, όσο και τη διάθεση ανάδειξης ή συγκάλυψής τους.

Για τις ανάγκες της εργασίας μας, εμείς χρησιμοποιήσαμε το δείκτη του 2011. Από τη μέτρηση του 2012, η οργάνωση προέβη σε διάφορες αλλαγές στον τρόπο μέτρησης του δείκτη, προκειμένου αυτός να γίνει πιο αντικειμενικός. Έτσι, κατά την τελευταία μέτρηση του 2012, η επικαιροποίηση της μεθόδου, γίνεται αντικειμενικότερη, αφού, πλέον μια αλλαγή στο δείκτη για μια χώρα, δε θα επηρεάζει κάποια άλλη, όπως γίνεται μέχρι σήμερα. Επιπροσθέτως, προκειμένου να υπάρξει περισσότερη λεπτομέρεια και αντικειμενικότερη διαβάθμιση, η κλίμακα μετετράπη από δεκαβάθμια (10 βαθμοί) σε εκατοντάβαθμια(100 βαθμοί).

2.10 ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ

Το εμπειρικό κομμάτι της εργασίας μας, όπως αναφέραμε, θα εξετάσει και τη συσχέτιση, που πιθανό να έχει το Διεθνές εμπόριο με τη Διαφθορά . Σε αυτό το κομμάτι θα αναφερθούμε σε έρευνες, που έχουν πραγματοποιηθεί και θα μας δώσουν κάποιες ενδείξεις για το τί μπορούμε να αναμένουμε να βρούμε στο εμπειρικό κομμάτι της έρευνάς μας.

Σύμφωνα με τον Wei³⁵(2000), το πόσο ανοιχτή είναι μια οικονομία στο Διεθνές Εμπόριο βοηθάει στη μείωση του επιπέδου της Διαφθοράς, ειδικά στις ανεπτυγμένες χώρες, όπου έχουν ελεχθεί και οι άλλοι παράγοντες που συμβάλλουν στην ανάπτυξη, κυρίως δημοσιονομική. Γενικά η έλλειψη Διαφθοράς, δε δίνει πολύ μεγάλη ωφέλεια στο μέγεθος του Διεθνούς Εμπορίου της χώρας.

Στην έρευνα του Lambsdorff³⁶(1998) υπάρχει το ενδιαφέρον στοιχείο του διαχωρισμού των χωρών σε εισαγωγικές και εξαγωγικές, κατά τη συσχέτιση με το βαθμό της διαφθοράς της εμπορικής της δραστηριότητας. Έτσι, αναφέρεται ότι ο βαθμός της Διαφθοράς στις εισαγωγικές χώρες, επηρεάζει τη διάρθρωση του εμπορίου των εξαγωγικών χωρών, δηλαδή των εμπορικών τους εταίρων. Αυτό που παρατήρησε είναι ότι μόνο μερικές χώρες που δεν έχουν διαφθορά, έχουν πλεονεκτήματα στο κομμάτι του Διεθνούς Εμπορίου, ενώ κάποιες που, επίσης δεν έχουν Διαφθορά, δεν έχουν αυτό το πλεονέκτημα. Το συγκεκριμένο πλεονέκτημα, λοιπόν, ισχύει για συγκεκριμένες μόνο χώρες(κυρίως της Βόρειας Ευρώπης), ενώ αντίθετα χώρες όπως η Αυστραλία, η Μαλαισία και η Σουηδία, δεν παρουσίαζαν αυτό το πλεονέκτημα.

Λαμβάνοντας υπ'οψιν τις παραπάνω έρευνες και τις παρατηρήσεις του προηγούμενου κεφαλαίου, όσον αφορά τους θεσμούς και το Διεθνές Εμπόριο(που θεωρήσαμε ότι οι θεσμοί έχουν κάποιο βαθμό ταύτισης με τη ύπαρξη Διαφθοράς ή έλλειψη της), αυτό που έχουμε να παρατηρήσουμε είναι ότι ενισχύεται ή άποψη που διαμορφώσαμε από το προηγούμενο κεφάλαιο, δηλαδή ότι δεν υπάρχει κάποια σαφής συσχέτιση της Διαφθοράς και του Διεθνούς Εμπορίου. Όλες οι έρευνες δεν μπορούν να αποδώσουν με σαφήνεια την ακριβή σχέση.

³⁵ Wei S.-J. "Natural Openness and Good Government", National Bureau of Economic Research Working Paper, No. 7765, Cambridge MA, 2000

³⁶ Lambsdorff J.G., "An Empirical Investigation of Bribery in International Trade", European Journal for Development Research, vol. 10, 1998.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΚΑΙΟΥ

3.1 ΠΕΡΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

Αναμφίβολα ένα από τα πρώτα πράγματα που έκαναν οι κοινωνίες όταν άρχισαν να οργανώνονται, ήταν να καθορίσουν ένα σύστημα κανόνων, προκειμένου να ρυθμίζουν τις σχέσεις τόσο μεταξύ των μελών τους, όσο και τους κράτους με τους πολίτες του. Το άθροισμα αυτών των κανόνων, που βρίσκονται εν ισχύει αποτελεί και το επονομαζόμενο «Δίκαιο». Έτσι, από τότε που έχουμε ιστορική καταγραφή, έχουμε και αρκετή γνώση για τους κανόνες και τους νόμους που επικράτησαν και καθόριζαν τις κοινωνικές συμπεριφορές. Η φιλοσοφία και το περιεχόμενο αυτών των νόμων, προφανώς, και είχε επιρροή και στο εμπόριο. Σε όλες τις ευνομούμενες πολιτείες, η αρμοδιότητα για τον έλεγχο της σωστής τήρησης του νόμου είναι μεταβιβασμένη σε μια ανεξάρτητη εξουσία, τη δικαστική, η οποία μέσω των δομών της ελέγχει αν αυτοί οι νόμοι τηρούνται και με τις αποφάσεις της είναι σε θέση να προκαλέσει παρέμβαση με σκοπό την αποκατάσταση της έννομης τάξης και του περί δικαίου αίσθημα.

Μολονότι κάθε χώρα έχει το δικό της νομικό σύστημα και μολονότι υπήρξαν πολλές αλλαγές στις δομές και το περιεχόμενο του «Δικαίου», σήμερα έχοντας πλήρη γνώση των ιστορικών δεδομένων, όλοι οι επιστήμονες έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι τα κυριότερα συστήματα που επηρέασαν τα σύγχρονα νομικά συστήματα είναι δύο. Πρόκειται για το Αγγλοσαξονικό σύστημα και για το Ηπειρωτικό σύστημα ή διεθνώς common law και civil law αντίστοιχα, δύο συστήματα δικαίου που η ειδοποιός διαφορά τους έγκειται στο αν είναι προσαρτημένα σε αυτά και στοιχεία εθιμικού δικαίου ή όχι. Με την έννοια εθιμικό δίκαιο εννοούμε ένα σύνολο από κανόνες που ισχύουν, χωρίς να υπάρχει κάπου καταγραφή τους, αλλά τηρείται από ένα μια κοινωνική ομάδα επί μακρό διάστημα, καθιστώντας τους de facto ενεργούς, αλλά και αποδεκτούς. Προκειμένου να κατανοήσουμε τη διαφορά μεταξύ των δύο συστημάτων και πώς το εθιμικό δίκαιο μπορεί να προσαρτηθεί σε αποφάσεις δικαστηρίων, είναι ανάγκη να αναφέρουμε κάποια στοιχεία για τα

δύο προαναφερθέντα συστήματα και μέσω αυτής της αναφοράς να μπορέσουμε να κατανοήσουμε και τον τρόπο που αυτό μπορεί να έχει επίδραση στο διεθνές εμπόριο και τη διαφθορά.

Όσον αφορά, λοιπόν, το Αγγλοσαξονικό δίκαιο εννοούμε εκείνο το σύστημα Δικαίου, που διαμορφώθηκε από τα Αγγλικά Βασιλικά δικαστήρια(κυρίως από το 12^ο αιώνα και πέρα) στο μακρινό παρελθόν και συνεχίζει ακόμα και σήμερα την εξέλιξή του. Τα προαναφερόμενα δικαστήρια, είχαν την ευελιξία να λαμβάνουν αποφάσεις σε ένα πλαίσιο ευρύτερο των γραπτών νόμων, κατά τέτοιον τρόπο που μπορεί να λάμβαναν υπόψη και την άποψη της κοινωνίας, αλλά και την παγίωση της Βασιλικής ειρήνης. Οι δικαστές, λοιπόν, είχαν τη δυνατότητα να ενσωματώνουν στις αποφάσεις τους καταστάσεις και έθιμα της κοινωνίας, με τέτοιον τρόπο που η διαμόρφωση του νομικού συστήματος να μην έχει ως απαραίτητη προϋπόθεση την ύπαρξη ενός νομοθετικού σώματος. Έτσι, κατά αυτόν τον τρόπο τα δικαστήρια μπορούσαν να ασκούν και νομοθετική εξουσία, αφού το δεδουλευμένο που δημιουργούσαν, ήταν σε θέση να καθορίσει την ύπαρξη ενός νέου κανόνα, για τα μέλη της κοινωνικής ομάδας. Επομένως σε αυτό το σύστημα η ευελιξία του δικαστή είναι ένα από τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά του. Έτσι, σύμφωνα με τον κ. Ι. Χ. Βούλγαρη³⁷ αναφέρεται ότι «κύρια χαρακτηριστικά των Αγγλοσαξονικών νομικών συστημάτων είναι η αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων ως πηγής δικαίου παράλληλα με το έθιμο και τη νομοθεσία, ο περιπτωσιολογικός και συγκεκριμένος χαρακτήρας των κανόνων δικαίου και η έντονη προστασία που παρέχουν στο άτομο και τα δικαιώματά του».

Στον αντίποδα αυτού του συστήματος Δικαίου, υπάρχει το « Ηπειρωτικό Δίκαιο» το οποίο έχει επικρατήσει σήμερα σε μεγαλύτερο ποσοστό χωρών. Σύμφωνα με αυτό το τρόπο απονομής δικαιοσύνης, το εθιμικό δίκαιο δεν έχει κάποια ισχύ και όλες οι αποφάσεις βασίζονται στους καταγεγραμμένους νόμους. Σε αυτήν την περίπτωση δεν υπάρχει ευελιξία στο δικαστή προκειμένου να έχει τη δυνατότητα να ξεφύγει από τα πλαίσια που έχει

³⁷.Βούλγαρης Χ.Ι., Πάπυρος Λάβρος Μπριτάνικα, τόμος 1, σελ 364

καθορίσει το νομοθετικό σώμα. Το σύνολο του γραπτού δικαίου καθορίζει τις αποφάσεις του, δίχως το δικαίωμα παρέκκλισης. Με αυτόν τον τρόπο οι αποφάσεις των δικαστηρίων αυτού του τύπου Δικαίου είναι πιο εύκολα προβλέψιμες, αλλά και οι δικαστές δεν έχουν την εξουσία να καθορίσουν την εξέλιξη του νόμου σύμφωνα με τις ανάγκες της εποχής. Η εξουσία αυτή είναι παραχωρημένη καθαρά στην αρμοδιότητα του νομοθετικού σώματος.

Για λόγους πληρότητας και χωρίς να ξεφεύγουμε από τους σκοπούς της εργασίας μας, αναφέρουμε ότι το Αγγλοσαξονικό σύστημα έχει τις ιστορικές καταβολές του στο Σκανδιναβικό Δίκαιο και τους Βαρβαρικούς νόμους και ουσιαστικά αρχίζει από το 12^ο αιώνα, όπως αναφέραμε, ενώ το Ηπειρωτικό στηρίζεται στο Ρωμαϊκό δίκαιο και έχει επιδράσεις και από την Καθολική εκκλησία στους μεταγενέστερους χρόνους. Οι χώρες που υιοθέτησαν κάθε σύστημα, εξαρτώνται από την επιρροή που άσκησαν οι χώρες που πρωτοπόρησαν στην εφαρμογή του κάθε τύπου δικαίου. Έτσι, όπου υπήρχαν Βρετανικές αποικίες υπήρξε και υιοθέτηση αυτού του νομικού συστήματος, ενώ όπου υπήρξε επιρροή άλλων χωρών (κυρίως του αντίπαλου δέους-της Γαλλίας) υιοθετήθηκε το Ηπειρωτικό. Στον πίνακα που ακολουθεί αναφέρονται οι χώρες που ακολουθούν το Αγγλοσαξονικό δίκαιο ή έχουν δεχτεί σημαντική επιρροή από αυτό.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΧΩΡΕΣ ΜΕ COMMON LAW

ΧΩΡΕΣ ΜΕ ΑΓΓΛΟΣΑΞΩΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ				
United Kingdom	United Arab Emirates	American Samoa	Antigua Barbu	Australia
Bangladesh	Bahrain	Bahamas	Belize	Bermuda
Barbados	Brunei	Bhutan	Botswana	Canada
Cayman	Cyprus	Dominica	Fiji	Micronesia

Ghana	Gambia	Grenada	Guam	Guyana
Hong Kong	Isle of Man	India	Ireland	Israel
Jamaica	Kenya	Kiribati	St. Kitts	Liberia
St. Lucia	Sri Lanka	Lesotho	Maldives	Marshall
Malawi	Malaysia	Namibia	Nigeria	Nepal
New Zealand	Pakistan	Papua New Guinea	Saudi Arabia	Sudan
Singapore	Solomon islands	Sierra Leone	Somalia	Swaziland
Thailand	Tonga	Trinidad	Tanzania	Uganda
United States	St. Vincent	Virgin Islands	Vanuatu	Western Samoa
South Africa	Zambia	Zimbabwe		

Πηγή http://www.economics.harvard.edu/faculty/shleifer/files/qgov_web.xls

Το Ηπειρωτικό δίκαιο, τώρα ανάλογα με τη χώρα προέλευσης, χωρίζεται σε επιμέρους κατηγορίες και η διάκριση έγκειται, κυρίως, στο τί εξειδικευμένα νομικά στοιχεία επικρατούν σε αυτό. Έτσι, σύμφωνα Rafael La Porta, Florencio Lopez-de-Silanes, and Andrei Shleifer, στο άρθρό τους³⁸ το Ηπειρωτικό δίκαιο εξειδικεύεται σε Γαλλικό, σε Γερμανικό και σε Σκανδιναβικό.

³⁸ Rafael La Porta, Florencio Lopez-de-Silanes, Andrei Shleifer, The Economic Consequences of Legal origins, Journal of Economic Literature 2008, 46:2, p.p.285–332

3.2 ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΡΡΟΗ ΣΤΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ

Σε αυτό το κομμάτι, θα προσπαθήσουμε να εξηγήσουμε, χρησιμοποιώντας και τεκμηρίωση από έρευνες, την επίδραση που πιθανό να έχει το είδος του νομικού συστήματος τόσο στη διαφθορά όσο και σε διάφορες μακροοικονομικές μεταβλητές. Επίσης, θα προσπαθήσουμε να δώσουμε και μια ερμηνεία για τους λόγους που συναντάμε αυτά τα συγκεκριμένα αποτελέσματα. Έτσι, σύμφωνα με την έρευνα των Rafael La Porta, Florencio Lopez-de-Silanes, και Andrei Shleifer,³⁹ την οποία επικαλούμαστε και στην προηγούμενη υποενότητα, αναφέρεται ότι από αποτελέσματα παλινδρομήσεων το common law συσχετίζεται

- καλύτερη επενδυτική προστασία, η οποία έχει θετική σχέση με την οικονομική ανάπτυξη, καλύτερη πρόσβαση στη χρηματοδότηση και υψηλότερη διασπορά ιδιοκτησίας.
- ελαφρύτερης μορφής κυβερνητικό προστατευτισμό και ασφυκτικούς κανόνες, τα οποία σχετίζονται με τη σειρά τους με λιγότερη διαφθορά, καλύτερα στοχευόμενες αγορές εργασίας και μικρότερες παραοικονομίες
- Λιγότερο φορμαλισμένα και περισσότερο ανεξάρτητα συστήματα δικαιοσύνης, που προστατεύουν καλύτερα τα δικαιώματα εργασίας.

Ο κύριος λόγος για τον οποίο έχουμε τα παραπάνω αποτελέσματα είναι ότι οι Άγγλοι δικαστές κατάφεραν από νωρίς να αποκτήσουν την ανεξαρτησία τους και να δρουν αυτόνομα και δεδομένης της σχετικά ήπιας πολιτικής κατάστασης που επικράτησε στην Αγγλία μπόρεσαν να εδραιώσουν αυτήν τη μορφή απονομής δικαιοσύνης. Στον αντίποδα, το Γαλλικό δίκαιο(το οποίο έχει το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής στην κατηγορία του civil law), επηρεάστηκε από τους θεσμούς και τα ρεύματα σκέψης που επικράτησαν με

³⁹ Rafael La Porta, Florencio Lopez-de-Silanes, Andrei Shleifer, The Economic Consequences of Legal origins, Journal of Economic Literature 2008, 46:2, pp285–332

κομβικό σημείο τη Γαλλική επανάσταση . Τέλος μια πολύ σημαντική ερμηνεία για τα αποτελέσματα των εμπειρικών ερευνών δίνεται και από το γεγονός ότι, λόγω της φύσης του το common law, μπορούσε να εξειδικεύει την κάθε περίπτωση σε πολύ περισσότερες περιπτώσεις, από ό,τι οι νομοθετικές νόρμες. Αυτή η εξειδίκευση και ο διαχωρισμός του κάθε περιστατικού σε μεμονωμένο και όχι ένα από ομοειδή(που περιγράφονται στο ηπειρωτικό δίκαιο), ήταν δυνατό να δημιουργήσει άμυνες και αντανakλαστικά έναντι της διαφθοράς, που το civil law system μοιραία δεν μπορεί να προβλέψει και να αποκρούσει άμεσα.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Σε αυτό το κομμάτι της εργασίας θα ασχοληθούμε με τον τρόπο σύνδεσης της Διαφθοράς με το Διεθνές εμπόριο κατά κύριο λόγο και, δευτερεύοντα με κάποιες άλλες παραμέτρους. Έτσι, προκειμένου να πραγματοποιήσουμε την έρευνα μας, ορίσαμε τις ακόλουθες μεταβλητές, οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν στις παλινδρομήσεις που τρέξαμε και η έννοια και το περιεχόμενό τους έχει αναλυθεί στο θεωρητικό κομμάτι.

Openness to trade. Με αυτή τη μεταβλητή ορίσαμε το άθροισμα των εισαγωγών και των εξαγωγών μιας χώρας ως ποσοστό του GDP per capita.

Corruption. Με αυτή τη μεταβλητή ορίσαμε την αντίληψη της διαφθοράς που υπάρχει σε μια χώρα. Πιο συγκεκριμένα ο χρησιμοποιήσαμε τον corruption perceptions index, που παράγει η transparency international.

Legal system. Αυτή η παράμετρος μας δείχνει το είδος του συστήματος δικαίου που επικρατεί σε μια χώρα. Σε αυτή την παλινδρόμηση η μεταβλητή (dummy variable) που χρησιμοποιήσαμε είναι το 1 εάν μια χώρα έχει υιοθετήσει νομικό σύστημα ανάλογο του common law και 0 εάν μια χώρα έχει υιοθετήσει civil law.

Ln (GDP RER CARITA) . Πρόκειται για το νεπέριο λογάριθμο του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της χώρας. Προτιμήσαμε να χρησιμοποιήσουμε αυτή τη μεταβλητή προκειμένου να περιορίσουμε το μεγάλο εύρος των τιμών που έχει το gdp , και έτσι να επιτύχουμε τη μεγαλύτερη σύγκλιση στα απόλυτα νούμερα που έχουμε.

MULTIPLE LN (GDP)*OPENESS TO TRADE. Πρόκειται για το γινόμενο του $\ln(\text{gdp per capita})$ και openness to trade. Ουσιαστικά πρόκειται για μια επεξηγηματική μεταβλητή ή οποία εισήχθη προκειμένου να εξετάσουμε εάν το εμπόριο έχει διαφορετικές επιπτώσεις σε χώρες με διαφορετικό GDP.

Οι παραπάνω είναι οι μεταβλητές που χρησιμοποιήσαμε. Στις παλινδρομήσεις μας χρησιμοποιήσαμε το πρόγραμμα e views. Σε αυτό το πρόγραμμα πρέπει να κωδικοποιηθούν οι παραπάνω μεταβλητές με τέτοιον

τρόπο που κάθε μεταβλητή να είναι γραμμένη χωρίς κενά και με μια μόνο λέξη. Η κωδικοποίηση που κάναμε κατά την εισαγωγή των στοιχείων στο e-views, προκειμένου να πληρείται η παραπάνω προϋπόθεση φαίνεται στον ακόλουθο πίνακα

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΣΤΟ E-VIEWS

ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΣΤΟ E-VIEWS
Openness to trade	OPENESS
Corruption	CORRUPTION
Ln (GDP RER CARITA)	LNGDP
Legal system	BRITISH
MULTIPLE LN(GDP)*OPENESS TO TRADE	MULTIPLE

Στην έρευνά μας, λοιπόν θα επιχειρήσουμε να βρούμε ποια είναι η συσχέτιση της διαφθοράς με το Διεθνές εμπόριο. Στα δεδομένα που χρησιμοποιήσαμε και είναι προσαρτημένα στο παράρτημα της εργασίας.

Τα δεδομένα που αφορούν το openness to trade, $\ln(\text{gdp per capita})$ προκειμένου να πραγματοποιηθεί το εμπειρικό κομμάτι της εργασίας μας τα αντλήσαμε από την ιστοσελίδα <http://data.worldbank.org/indicator> . Πιο συγκεκριμένα, προκειμένου να φτιάξουμε το openness to trade αντλήσαμε τα δεδομένα από την κατηγορία Exports of goods and services (% of GDP) και Imports of goods and services (% of GDP) . Το άθροισμα αυτών των δύο δεικτών το ορίσαμε σαν το δείκτη openness to trade. Προκειμένου να φτιάξουμε το $\ln(\text{gdp per capita})$, χρησιμοποιούμε GDP per capita (current US\$) και κατόπιν βρίσκουμε το νεπέριο λογάριθμο της κάθε τιμής. Για να δημιουργήσουμε την επεξηγηματική μεταβλητή $\text{multiple} \ln(\text{gdp per capita}) * \text{openness to trade}$, απλά πολλαπλασιάσαμε τις δύο μεταβλητές που

είχαμε. Τα δεδομένα⁴⁰ που χρησιμοποιήσαμε για το νομικό σύστημα μιας χώρας τα αντλήσαμε από φύλλο δεδομένων που είναι δημοσιευμένο στην ιστοσελίδα του Harvard. Στο συγκεκριμένο φύλλο δεδομένων μας παρουσιάζει τα νομικά συστήματα κατανεμημένα σε επιμέρους κατηγορίες. Έτσι, ενώ εκεί κατηγοριοποιούνται σε Βρετανικό, Γαλλικό, Σοσιαλιστικό, Γερμανικό, Σκανδιναβικό, εμείς για την παλινδρόμησή μας θεωρήσαμε μόνο δύο κατηγορίες. Η μια κατηγορία που συμβολίζεται με το 1 είναι για μια χώρα που έχει Βρετανικό σύστημα και η άλλη κατηγορία για όλα τα υπόλοιπα που συμβολίζεται με 0. Τέλος, για τη διαφθορά χρησιμοποιήσαμε το δείκτη CPI που βρίσκεται στην ιστοσελίδα της διεθνούς διαφάνειας. Για την πραγματοποίηση της έρευνας πήραμε τελικά 167 χώρες, και απορρίψαμε όσες χώρες δεν είχαν επαρκή δεδομένα.

Στις παλινδρομήσεις που θα αναφερθούμε διαλέξαμε ως εξαρτημένη μεταβλητή τη διαφθορά (δηλαδή το δείκτη CPI) και ως ανεξάρτητες τις υπόλοιπες που χρησιμοποιούμε. Επίσης προκειμένου να διαπιστώσουμε εάν το μοντέλο μας έχει προβλεπτική ικανότητα, για την εξαρτημένη μεταβλητή μας πήραμε τα στοιχεία για το 2011, ενώ για τις υπόλοιπες εξαρτημένες μεταβλητές, τα δεδομένα τα πήραμε για το 2006. Κατά αυτόν τον τρόπο, εάν βρεθεί συμβατότητα μεταξύ των μεταβλητών μας, θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε ότι, όντως έχουμε προβλεπτική ικανότητα.

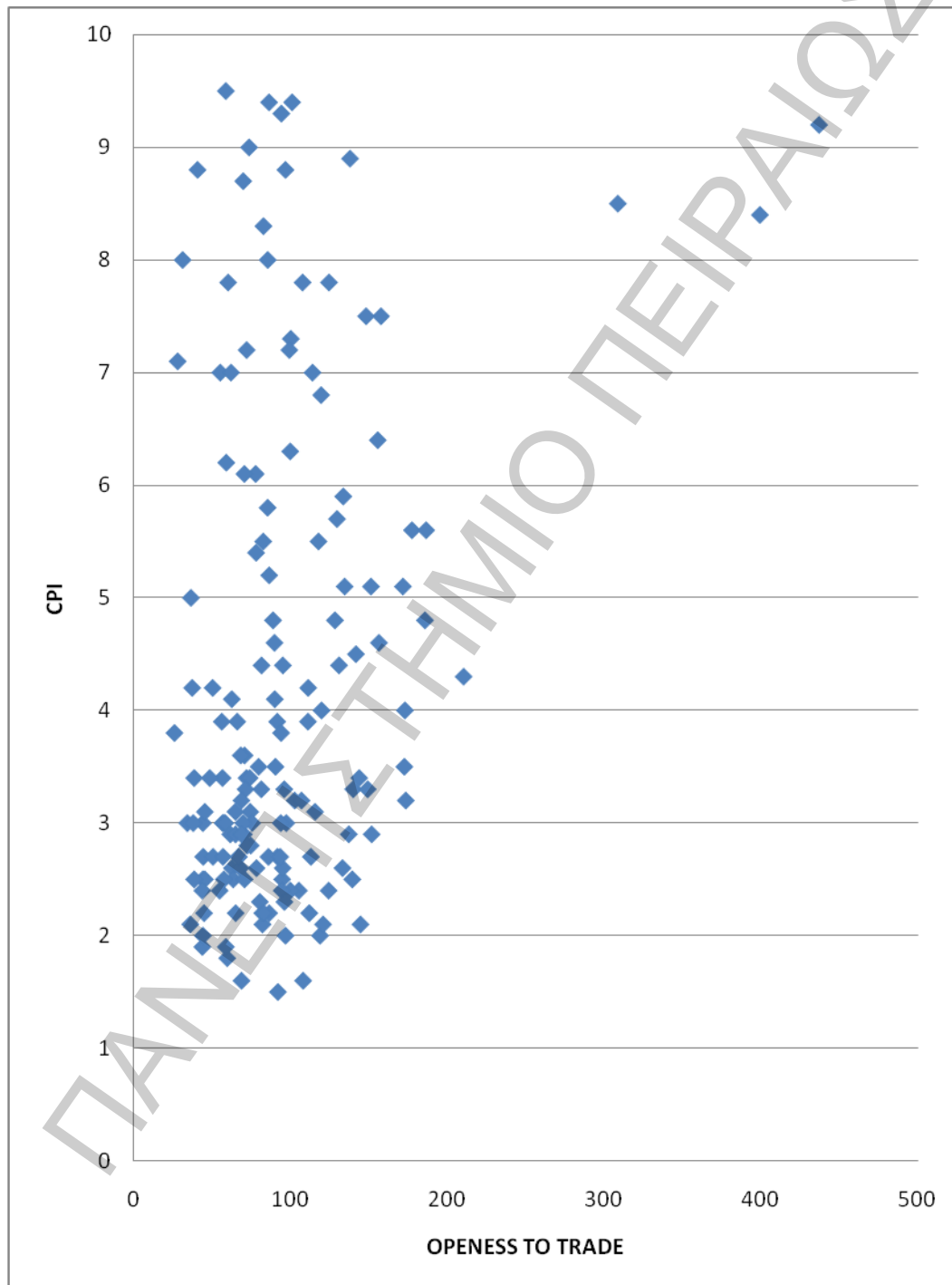
Επίσης οφείλουμε να αναφέρουμε ότι προκειμένου να έχουμε αρτιότερα αποτελέσματα, ελέγξαμε την ύπαρξη ετεροσκεδαστικότητας με το κριτήριο White.

Προτού ξεκινήσουμε την αναφορά μας με τα αποτελέσματα της έρευνάς μας, από τα δεδομένα μας, κατασκευάσαμε ένα διάγραμμα στο οποίο στον άξονα των x τοποθετήσαμε τα δεδομένα μας από το openness to trade και στον άξονα των y τοποθετήσαμε το δείκτη cpi. Παρατηρούμε ότι τα δύο μεγέθη, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα, δε φαίνεται να παρουσιάζουν

⁴⁰ www.economics.harvard.edu/faculty/shleifer/files/qgov_web.xls

συσχέτιση, λόγω της μορφής του. Κάθε σημείο απεικονίζει μια χώρα, και αναλόγως του openness to trade που έχει και του δείκτη διαφθοράς έχει τοποθετηθεί στο κατάλληλο σημείο.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3 ΓΡΑΦΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΕΙΣ

Οι παλινδρομήσεις που τρέξαμε είναι τρεις, όλες ανεξάρτητες μεταξύ τους. Ουσιαστικά, θέλουμε να διαπιστώσουμε, μέσω αυτών των μοντέλων, αν το διεθνές εμπόριο έχει κάποια συσχέτιση με τη διαφθορά και αν μπορεί να είναι στατιστικά σημαντικό σε κάποιο από αυτά.

Η πρώτη παλινδρόμηση που τρέξαμε ήταν αυτή που είχε ως εξαρτημένη μεταβλητή τη διαφθορά και ως ανεξάρτητες μεταβλητές το openness to trade και το $\ln(\text{gdp per capita})$. Έτσι η μορφή της ήταν

$$\text{Corruption} = b_0 + b_1 \times [\ln(\text{gdp per capita})] + b_2 \times (\text{openness to trade})$$

Προκειμένου να διαπιστώσουμε την ύπαρξη της ετεροσκεδαστικότητας κάναμε τον έλεγχο white. Σε αυτόν τον έλεγχο, λοιπόν όπως φαίνεται στον πίνακα του παραρτήματος η πιθανότητα για το F-Statistic προέκυψε 0,005 ,κάτι που απορρίπτει τη μηδενική υπόθεση του ελέγχου H_0 =(υπάρχει ομοσκεδαστικότητα). Κατόπιν τούτου, τρέξαμε την παλινδρόμηση με ύπαρξη ετεροσκεδαστικότητας και το αποτέλεσμα που προέκυψε είναι το ακόλουθο

ΠΙΝΑΚΑΣ 4-ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗ ΜΕ ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ CORRUPTION ΚΑΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ LNGDP, OPENESS

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-4.300604	0.530706	-8.103560	0.0000
LNGDP	0.998272	0.075479	13.22577	0.0000
OPENESS	0.003251	0.002101	1.547593	0.1237
R-squared	0.625905			
Adjusted R-squared	0.621139			
S.E. of regression	1.306664			
Sum squared resid	268.0571			
Log likelihood	-268.3123			

F-statistic	131.3396
Prob(F- statistic)	0.000000
Mean dependent var	4.208750
S.D. dependent var	2.122873
Akaike info criterion	3.391403
Schwarz criterion	3.449063
Hannan-Quinn criter.	3.414817
Durbin-Watson stat	1.960895

Πιο συγκεκριμένα παρατηρούμε ότι απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση ενδιαφέροντος $H_0 (b_1=0)$ που αφορά το $\ln gdp \text{ per capita}$, ενώ συγκεντρώνει ισχυρή υποστήριξη η $H_0 (b_2=0)$ που αφορά το διεθνές εμπόριο. Άρα η παράμετρος b_2 δεν είναι στατιστικά σημαντική.

Επιπλέον το μοντέλο που κατασκευάσαμε φαίνεται να έχει ερμηνεία κατά 62,5%.

Η δεύτερη παλινδρόμηση που πραγματοποιήσαμε προέκυψε από την προσθήκη μιας ακόμα ανεξάρτητης μεταβλητής, το legal system . Όπως αναφέραμε όπου υπήρχε χώρα με Βρετανικό δίκαιο εμείς θέταμε τιμή ίση με 1, ενώ όπου υπήρχε χώρα χωρίς το συγκεκριμένο νομικό σύστημα θέταμε 0. Ο έλεγχος για ετροσκεδαστικότητα μας έδωσε πιθανότητα 0,012, όποτε η μηδενική υπόθεση ότι έχω ομοσκεδαστικότητα απορρίπτεται.

Το μοντέλο το οποίο τρέξαμε ήταν

$$\text{Corruption} = b_0 + b_1 \times (\text{openness to trade}) + b_2 \times [\ln(\text{gdp per capita})] + b_3 \times (\text{legal system})$$

Τα αποτελέσματα, λοιπόν, ήταν τα ακόλουθα

ΠΙΝΑΚΑΣ 5-ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗ ΜΕ ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ
CORRUPTION ΚΑΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ OPENESS.LNGDP,BRITISH

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-4.634381	0.546890	-8.474058	0.0000
OPENESS	0.002600	0.001847	1.407797	0.1612
LNGDP	1.021503	0.074324	13.74397	0.0000
BRITISH	0.669073	0.215818	3.100171	0.0023
R-squared	0.646714			
Adjusted R-squared	0.639920			
S.E. of regression	1.273865			
Sum squared resid	253.1461			
Log likelihood	-263.7336			
F-statistic	95.18965			
Prob(F- Statistic)	0.000000			
Mean dependent var	4.208750			
S.D. dependent var	2.122873			
Akaike info criterion	3.346670			
Schwarz criterion	3.423549			
Hannan-Quinn criter.	3.377888			
Durbin-Watson stat	1.962179			

Σε αυτόν τον πίνακα παρατηρούμε ότι οι μηδενικές υποθέσεις $H_0(b_0=0)$, $H_0(b_2=0)$, $H_0(b_3=0)$ απορρίπτονται, ενώ η μηδενική υπόθεση που αφορά το openness to trade $H_0(b_1=0)$ είναι πάλι ισχυρή. Άρα ο παράγοντας του διεθνούς εμπορίου b_1 , δεν είναι στατιστικά σημαντικός. Επίσης παρατηρούμε ότι το μοντέλο μας έχει επεξηγηματικότητα 64,67%.

Η τελευταία παλινδρόμηση που τρέξαμε ήταν η ίδια με την προσθήκη στις ανεξάρτητες μεταβλητές ενός γινομένου $\ln(\text{gdp per capita}) \cdot \text{openness to trade}$. Στον έλεγχο ετεροσκεδαστικότητας που κάναμε προέκυψε η

πιθανότητα 0,004 οπότε οδηγηθήκαμε στο συμπέρασμα ότι η μηδενική υπόθεση ότι το μοντέλο μας είναι ομοσκεδαστικό απορρίπτεται.

Η μορφή της παλινδρόμησης που τρέξαμε σε αυτήν την περίπτωση ήταν

$$\text{Corruption} = b_0 + b_1 \times \ln(\text{gdp per capita}) + b_2 \times \text{legal system} + b_3 \times \text{multiple}[(\ln(\text{gdp per capita})) \times \text{Openness to trade}] + b_4 \times (\text{Openness to trade})$$

Τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης φαίνονται στον παρακάτω πίνακα

ΠΙΝΑΚΑΣ6-ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗ ΜΕ ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ
CORRUPTION ΚΑΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ LNGDP, BRITISH ,MULTIPLE,
OPENESS

VARIABLE	COEFFICIENT	STD. ERROR	t-STATISTIC	PROBABILITY
C	-2.953875	1.129922	-2.614229	0.0098
LNGDP	0.842423	0.126772	6.645160	0.0000
BRITISH	0.660809	0.219983	3.003917	0.0031
MULTIPLE	0.002117	0.001178	1.797729	0.0742
OPENESS	-0.017546	0.011751	-1.493158	0.1374
R-squared	0.652872			
Adjusted R-squared	0.643856			
S.E. of regression	1.268853			
Sum squared reside	247.9383			
Log likelihood	-260.9312			
F-statistic	72.41024			

Prob (F-statistic)	0.0000
Mean dependent var	4.218239
S.D. dependent var	2.126174
Akaike info criterion	3.345046
Schwarz criterion	3.441552
Hannan-Quinn criter.	3.384236
Durbin-Watson stat	1.968710

Από τα δεδομένα του παραπάνω πίνακα παρατηρούμε ότι οι μηδενικές υποθέσεις $H_0(b_0=0)$, $H_0(b_1=0)$ που αφορά το $\ln(\text{GDP per capita})$ $H_0(b_2=0)$ που αφορά το σύστημα δικαίου απορρίπτονται, ενώ οι μηδενικές υποθέσεις $H_0(b_3=0)$ που αφορά το γινόμενο είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 10% ενώ $H_0(b_4=0)$ που αφορά το openness to trade είναι δεκτή. Επομένως το openness to trade και σε αυτήν την περίπτωση δεν επηρεάζει τη διαφθορά, ενώ η επεξηγηματική μεταβλητή μας δείχνει ότι ενδέχεται χώρες με διαφορετικό κατα κεφαλήν ΑΕΠ να έχουν μικρότερο επίπεδο διαφθοράς, εάν είναι πιο ανοιχτές στο διεθνές εμπόριο. Το μοντέλο μας σε αυτήν την περίπτωση μπορεί να ερμηνεύσει κατά 65,29% τα αποτελέσματα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σε αυτήν την εργασία, προσπαθήσαμε να εισχωρήσουμε στην πιθανή συσχέτιση και στην πιθανή προβλεπτική ικανότητα που έχει το Διεθνές Εμπόριο στο δείκτη Διαφθοράς, σε συνδυασμό με το νεπερείο λογάριθμο του GDP. Προκειμένου, να το διαπιστώσουμε, κάναμε κάποιες παλινδρομήσεις, λαμβάνοντας υπ'οψιν και κάποιες επιμέρους παραμέτρους, όπως το νομικό σύστημα, και ένα γινόμενο που εξαρτιόταν από το GDP και το openness to trade.

Τα συμπεράσματα στα οποία καταλήξαμε είναι τα ακόλουθα

- Το Διεθνές Εμπόριο δε φαίνεται να έχει κάποια επιρροή στη διαφθορά και δεν μπορεί να διαμορφώσει ένα προβλεπτικό μοντέλο για αυτήν. Σε όλες τις παλινδρομήσεις, που τρέξαμε, φάνηκε στατιστικά σημαντικό το ενδεχόμενο απόρριψης του σε πολύ μεγάλα επίπεδα (η πιθανότητα κυμαίνεται από 12,37% έως 16,12%, ανάλογα με τις μεταβλητές που χρησιμοποιήσαμε κάθε φορά), κάτι που μας κάνει να εξάγουμε το παραπάνω συμπέρασμα με ασφάλεια.
- Το GDP per capita έχει συσχέτιση με τη διαφθορά. Σε όλα τα μοντέλα που ερευνήσαμε φάνηκε στατιστικά ασήμαντο το ενδεχόμενο να μη διαδραματίζει κάποιο ρόλο στη διαμόρφωση της Διαφθοράς, άρα επαληθεύεται αυτό που θεωρητικά περιγράφεται
- Το νομικό σύστημα έχει συσχέτιση με τη Διαφθορά και πιο συγκεκριμένα το Βρετανικό δίκαιο φαίνεται να είναι διαμορφωτικός παράγοντάς της. Το σύστημα δικαίου, λοιπόν και η ευελιξία που προσφέρει στο δικαστή να αποφασίζει, είναι δυνατό να επηρεάσει τα αποτελέσματα της αντίληψης της διαφθοράς.
- Το γινόμενο που είναι ανάλογο του νεπερείου λογάριθμου του GDP επί το openness to trade είναι στατιστικά σημαντικό σε επίπεδο 10%, κάτι που σημαίνει ότι μεγαλύτερο κατα κεφαλήν ΑΕΠ μπορεί να είναι

προβλέπει μικρότερη διαφθορά, αν η χώρα είναι πιο πολύ ανοιχτή στο διεθνές εμπόριο.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΙΑ E-VIEWS

COUNTRY	OPENESS	LNGDP	BRITISH	MULTIPLE	CORRUPTION
<u>Afghanistan</u>	91,9	5,525876	0	507,828	1,5
<u>Albania</u>	74,24	7,970104	0	591,7005	3,1
<u>Algeria</u>	70,13	8,16306	0	572,4754	2,9
<u>Angola</u>	118,78	7,806577	0	927,2652	2
<u>Argentina</u>	43,99	8,609868	0	378,7481	3
<u>Armenia</u>	62,61	7,639995	0	478,3401	2,6
<u>Australia</u>	40,61	10,49754	1	426,305	8,8
<u>Austria</u>	107,66	10,57897	0	1138,932	7,8
<u>Azerbaijan</u>	105,27	7,813186	0	822,4941	2,4
<u>Bahamas, The</u>	100,11	10,10969	1	1012,081	7,3
<u>Bahrain</u>	171,69	9,880218	1	1696,335	5,1
<u>Bangladesh</u>	44,22	6,07498	1		2,7
<u>Barbados</u>	124,51	9,373466	1	1167,09	7,8
<u>Belarus</u>	124,3	8,242173	0	1024,502	2,4
<u>Belgium</u>	157,71	10,5432	0	1662,768	7,5
<u>Benin</u>	34,05	6,399428	1	217,9005	3
<u>Bhutan</u>	129,62	7,193322	1	932,3984	5,7
<u>Bolivia</u>	74,54	7,115128	0	530,3616	2,8
<u>Bosnia and Herzegovina</u>	102,61	8,095316	0	830,6604	3,2
<u>Botswana</u>	77,67	8,686298	1	674,6647	6,1
<u>Brazil</u>	25,84	8,664475	0	223,89	3,8
<u>Bulgaria</u>	140,01	8,369489	0	1171,812	3,3
<u>Burkina Faso</u>	37,85	5,990744	0	226,7497	3
<u>Burundi</u>	43,66	5,109235	0	223,0692	1,9
<u>Cambodia</u>	144,61	6,288254	1	909,3445	2,1
<u>Cameroon</u>	43,95	6,908234	0	303,6169	2,5
<u>Canada</u>	69,75	10,57771	1	737,795	8,7
<u>Cape Verde</u>	117,81	7,747799	0	912,7683	5,5
<u>Central African Republic</u>	35,95	5,889738	0	211,7361	2,1
<u>Chad</u>	104,28	6,404923	0	667,9054	
<u>Chile</u>	71,94	9,147586	0	658,0773	7,2
<u>China</u>	70,56	7,634987	0	538,7247	3,6
<u>Colombia</u>	38,45	8,222643	0	316,1606	3,4
<u>Comoros</u>	52,8	6,414045	0	338,6616	

<u>Congo, Dem. Rep.</u>	72,65	5,006171	0	363,6983	
<u>Congo, Rep.</u>	149,78	7,664191	0	1147,943	
<u>Costa Rica</u>	104,4	8,544982	0	892,0961	
<u>Cote d'Ivoire</u>	95,01	6,854025	0	651,2009	
<u>Croatia</u>	92,44	9,326221	0	862,1159	
<u>Cuba</u>	37,18	8,451458	0	314,2252	4,2
<u>Cyprus</u>	99,76	10,08011	1	1005,592	6,3
<u>Czech Republic</u>	130,93	9,578154	0	1254,068	4,4
<u>Denmark</u>	100,96	10,82898	0	1093,294	9,4
<u>Djibouti</u>	97,22	6,838897	0	664,8776	3
<u>Dominica</u>	86,34	8,65516	0	747,2865	5,2
<u>Dominican Republic</u>	67,97	8,249436	1	560,7142	2,6
<u>Ecuador</u>	66,82	8,025391	0	536,2566	2,7
<u>Egypt, Arab Rep.</u>	61,52	7,260059	0	446,6388	2,9
<u>El Salvador</u>	71,85	8,024165	0	576,5363	3,4
<u>Eritrea</u>	45,26	5,563385	0	251,7988	2,5
<u>Estonia</u>	155,65	9,433731	0	1468,36	6,4
<u>Ethiopia</u>	50,47	5,296065	0	267,2924	2,7
<u>Finland</u>	86,26	10,58373	0	912,9524	9,4
<u>France</u>	55,09	10,47608	0	577,1275	7
<u>Gabon</u>	93,74	8,829411	0	827,669	3
<u>Gambia, The</u>	79,59	6,066518	1	482,8341	3,5
<u>Georgia</u>	89,89	7,473705	0	671,8113	4,1
<u>Germany</u>	85,4	10,46987	0	894,1268	8
<u>Ghana</u>	65,92	6,823952	1	449,8349	3,9
<u>Greece</u>	56,5	10,065	0	568,6724	3,4
<u>Guatemala</u>	66,82	7,748997	0	517,788	2,7
<u>Guinea</u>	81,89	5,725555	0	468,8657	2,2
<u>Haiti</u>	59,51	6,243754	0	371,5658	1,8
<u>Honduras</u>	133,14	7,345988	0	978,0449	2,6
<u>Hong Kong SAR, China</u>	399,68	10,22913	1	4088,381	8,4
<u>Hungary</u>	156,39	9,321306	0	1457,759	4,6
<u>Iceland</u>	82,69	10,9117	0	902,2885	8,3
<u>India</u>	45,26	6,709668	1	303,6796	3,1
<u>Indonesia</u>	56,65	7,36875	0	417,4397	3
<u>Iran, Islamic Rep.</u>	56,86	8,057615	0	458,156	2,7
<u>Ireland</u>	148,22	10,86858	1	1610,941	7,5
<u>Israel</u>	85,33	9,934239	1	847,6886	5,8
<u>Italy</u>	56,06	10,3665	0	581,1458	3,9
<u>Jamaica</u>	95,95	8,437263	1	809,5554	3,3
<u>Japan</u>	31,08	10,43712	0	324,3856	8

<u>Jordan</u>	141,74	7,908141	0	1120,9	4,5
<u>Kazakhstan</u>	91,63	8,573871	0	785,6238	2,7
<u>Kenya</u>	64,94	6,423019	1	417,1108	2,2
<u>Korea, Rep.</u>	77,98	9,887161	0	771,0008	5,4
<u>Kosovo</u>	64,84	7,730642	0	501,2549	2,9
<u>Kuwait</u>	89,71	10,67339	0	957,5096	4,6
<u>Kyrgyz Republic</u>	120,74	6,297313	0	760,3376	2,1
<u>Lao PDR</u>	86,32	6,381969	0	550,8915	2,2
<u>Latvia</u>	111,23	9,072579	0	1009,143	4,2
<u>Lebanon</u>	63,39	8,608166	0	545,6716	2,5
<u>Lesotho</u>	172,63	6,529644	1	1127,212	3,5
<u>Liberia</u>	173,55	5,205503	1	903,4151	3,2
<u>Libya</u>	96,76	9,167829	0	887,0791	2
<u>Lithuania</u>	128,34	9,089865	0	1166,593	4,8
<u>Luxembourg</u>	308,93	11,40792	0	3524,248	8,5
<u>Macao SAR, China</u>	151,32	10,29328	0	1557,578	5,1
<u>Macedonia, FYR</u>	111,08	8,074365	0	896,9005	3,9
<u>Madagascar</u>	75,5	5,701457	0	430,46	3
<u>Malawi</u>	69,72	5,464745	1	381,002	3
<u>Malaysia</u>	210,46	8,681064	1	1827,017	4,3
<u>Maldives</u>	139,42	8,378624	1	1168,148	2,5
<u>Mali</u>	72,35	6,067405	0	438,9767	2,8
<u>Malta</u>	177,51	9,662907	0	1715,263	5,6
<u>Mauritania</u>	99,8	6,878829	0	686,5072	2,4
<u>Mauritius</u>	134,52	8,555351	0	1150,866	5,1
<u>Mexico</u>	57,18	9,086006	0	519,5378	3
<u>Moldova</u>	137,16	6,857111	0	940,5213	2,9
<u>Mongolia</u>	112,93	7,180935	0	810,943	2,7
<u>Montenegro</u>	119,76	8,366177	0	1001,933	4
<u>Morocco</u>	73,88	7,652643	0	565,3772	3,4
<u>Mozambique</u>	85,87	5,809022	0	498,8208	2,7
<u>Namibia</u>	81,45	8,233976	1	670,6574	4,4
<u>Nepal</u>	44,77	5,787013	1	259,0846	2,2
<u>Netherlands</u>	137,94	10,63246	0	1466,641	8,9
<u>New Zealand</u>	58,65	10,17247	1	596,6152	9,5
<u>Nicaragua</u>	94,62	6,858661	0	648,9665	2,5
<u>Nigeria</u>	70,59	6,932073	1	489,335	2,5
<u>Norway</u>	73,53	11,19766	0	823,3642	9
<u>Oman</u>	88,79	9,60082	0	852,4568	4,8
<u>Pakistan</u>	38,45	6,671284	1	256,5109	2,5
<u>Panama</u>	149,19	8,556716	0	1276,576	3,3
<u>Paraguay</u>	111,94	7,341909	0	821,8533	2,2
<u>Peru</u>	48,38	8,10542	0	392,1402	3,4

<u>Philippines</u>	94,94	7,246258	0	687,9598	2,6
<u>Poland</u>	82,51	9,100304	0	750,8661	5,5
<u>Portugal</u>	70,49	9,855609	0	694,7219	6,1
<u>Puerto Rico</u>	186,53	10,02756	0	1870,441	5,6
<u>Qatar</u>	99,2	11,03225	0	1094,399	7,2
<u>Romania</u>	68,18	8,644899	0	589,4092	3,6
<u>Russian Federation</u>	54,73	8,846048	0	484,1442	2,4
<u>Rwanda</u>	36,34	5,79767	0	210,6873	5
<u>Samoa</u>	91,44	7,826627	1	715,6668	3,9
<u>Saudi Arabia</u>	95,05	9,573634	1	909,974	4,4
<u>Senegal</u>	68,65	6,73296	0	462,2177	2,9
<u>Serbia</u>	81,3	8,279604	0	673,1318	3,3
<u>Seychelles</u>	185,76	9,397063	0	1745,598	4,8
<u>Sierra Leone</u>	57,47	5,58697	1	321,0832	2,5
<u>Singapore</u>	437,38	10,36121	1	4531,784	9,2
<u>Slovak Republic</u>	173	9,457085	0	1636,076	4
<u>Slovenia</u>	133,6	9,873334	0	1319,077	5,9
<u>Solomon Islands</u>	93,38	6,851843	1	639,8251	2,7
<u>South Africa</u>	62,45	8,606723	1	537,4898	4,1
<u>Spain</u>	58,94	10,24084	0	603,5953	6,2
<u>Sri Lanka</u>	71,25	7,260858	1	517,3361	3,3
<u>St. Lucia</u>	113,99	8,685812	1	990,0957	7
<u>Sudan</u>	43,98	6,829165	1	300,3467	2
<u>Swaziland</u>	115,62	7,970272	1	921,5228	3,1
<u>Sweden</u>	94,12	10,69078	0	1006,216	9,3
<u>Switzerland</u>	96,73	10,8643	0	1050,904	8,8
<u>Syrian Arab Republic</u>	78,22	7,477205	0	584,867	2,6
<u>Tajikistan</u>	80,35	6,072531	0	487,9278	2,3
<u>Tanzania</u>	58,26	5,912658	1	344,4714	3
<u>Thailand</u>	143,81	8,032094	1	1155,095	3,4
<u>Togo</u>	94,32	5,987318	0	564,7238	2,4
<u>Tonga</u>	64,77	7,973658	1	516,4538	3,1
<u>Trinidad and Tobago</u>	106,95	9,545463	1	1020,887	3,2
<u>Tunisia</u>	93,93	8,129856	0	763,6374	3,8
<u>Turkey</u>	50,24	8,947302	0	449,5125	4,2
<u>Turkmenistan</u>	108,01	7,668721	0	828,2986	1,6
<u>Uganda</u>	43,64	5,828076	1	254,3373	2,4
<u>Ukraine</u>	96,09	7,741976	0	743,9265	2,3
<u>United Arab Emirates</u>	119,48	10,77131	0	1286,956	6,8
<u>United Kingdom</u>	60,13	10,60516	1	637,6883	7,8

<u>United States</u>	27,88	10,706	1	298,4832	7,1
<u>Uruguay</u>	61,96	8,683941	0	538,057	7
<u>Uzbekistan</u>	68,63	6,466085	0	443,7674	1,6
<u>Vanuatu</u>	90,33	7,605231	0	686,9805	3,5
<u>Venezuela, RB</u>	58,67	8,822863	0	517,6374	1,9
<u>Vietnam</u>	151,77	6,594606	0	1000,863	2,9
<u>Yemen, Rep.</u>	82,08	6,798335	0	558,0074	2,1
<u>Zambia</u>	68,59	6,814343	1	467,3958	3,2
<u>Zimbabwe</u>	82,82	6,074152	1	503,0613	2,2

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΤΟΥ OPENNESS TO TRADE (ΑΘΡΟΙΣΜΑ ΤΩΝ %of GDP exports και %of GDP imports)

Country	%of GDP exports	%of gdp-imports
2006		
Afghanistan	24,19	67,71
Albania	25,09	49,15
Algeria	48,61	21,52
Angola	79,8	38,98
Argentina	24,76	19,23
Armenia	23,36	39,25
Australia	19,54	21,07
Austria	56,36	51,3
Azerbaijan	66,51	38,76
Bahamas, The	44,66	55,45
Bahrain	98,78	72,91
Bangladesh	18,98	25,24
Barbados	60,13	64,38
Belarus	60,07	64,23
Belgium	80,76	76,95
Benin	11,35	22,7
Bhutan	62,6	67,02
Bolivia	41,77	32,77
Bosnia and Herzegovina	36,65	65,96
Botswana	47,01	30,66
Brazil	14,37	11,47
Bulgaria	61,21	78,8

Burkina Faso	11,38	26,47
Burundi	7,53	36,13
Cambodia	68,59	76,02
Cameroon	23	20,95
Canada	36,13	33,62
Cape Verde	45,13	72,68
Central African Republic	14,04	21,91
Chad	63,15	41,13
Chile	42,43	29,51
China	39,13	31,43
Colombia	17,79	20,66
Comoros	14,19	38,61
Congo, Dem. Rep.	29,7	42,95
Congo, Rep.	84,16	65,62
Costa Rica	49,12	55,28
Cote d'Ivoire	52,65	42,36
Croatia	42,68	49,76
Cuba	18,71	18,47
Cyprus	48	51,76
Czech Republic	66,97	63,96
Denmark	52,07	48,89
Djibouti	39,89	57,33
Dominica	35,92	50,42
Dominican Republic	29,99	37,98
Ecuador	33,85	32,97
Egypt, Arab Rep.	29,95	31,57
El Salvador	25,68	46,17
Eritrea	6,9	38,36
Estonia	72,7	82,95
Ethiopia	13,88	36,59
Finland	45,49	40,77
France	27,02	28,07
Gabon	61,93	31,81
Gambia, The	33,23	46,36
Georgia	32,87	57,02
Germany	45,51	39,89
Ghana	25,19	40,73
Greece	22,85	33,65
Guatemala	24,93	41,89

Guinea	39,27	42,62
Haiti	14,49	45,02
Honduras	56,06	77,08
Hong Kong SAR, China	205,54	194,14
Hungary	77,74	78,65
Iceland	32,24	50,45
India	21,06	24,2
Indonesia	31,03	25,62
Iran, Islamic Rep.	32,45	24,41
Ireland	78,92	69,3
Israel	42,75	42,48
Italy	27,62	28,44
Jamaica	38,52	57,43
Japan	16,17	14,91
Jordan	53,87	87,87
Kazakhstan	51,15	40,48
Kenya	27,11	37,83
Korea, Rep.	39,68	38,3
Kosovo	14,08	50,76
Kuwait	65,54	24,17
Kyrgyz Republic	41,72	79,02
Lao PDR	40,4	45,92
Latvia	44,88	66,35
Lebanon	21,25	42,14
Lesotho	53,54	119,09
Liberia	30,81	142,74
Libya	71,3	25,46
Lithuania	59,08	69,26
Luxembourg	169,86	139,07
Macao SAR, China	90,07	61,25
Macedonia, FYR	46,62	64,46
Madagascar	29,73	45,77
Malawi	22,62	47,1
Malaysia	116,55	93,91
Maldives	59,63	80,29
Mali	32,12	40,23

Malta	86,49	91,02
Mauritania	47,81	51,99
Mauritius	61,61	72,91
Mexico	27,96	29,22
Moldova	45,26	91,9
Mongolia	59,44	53,49
Montenegro	40,96	78,8
Morocco	34,2	39,68
Mozambique	38,35	47,22
Namibia	39,85	41,6
Nepal	13,45	31,32
Netherlands	72,84	65,1
New Zealand	28,62	30,03
Nicaragua	32,16	62,46
Nigeria	42,86	27,73
Norway	45,37	28,16
Oman	56,79	32
Pakistan	15,23	23,22
Panama	76,71	69,48
Paraguay	53,7	58,24
Peru	28,53	19,85
Philippines	46,58	48,36
Poland	40,35	42,16
Portugal	30,9	39,59
Puerto Rico	84,29	102,24
Qatar	63,22	35,98
Romania	29,55	38,63
Russian Federation	33,73	21
Rwanda	11,06	25,28
Samoa	32,46	58,98
Saudi Arabia	63,23	31,82
Senegal	25,6	43,05
Serbia	29,87	51,43
Seychelles	84,33	101,43
Sierra Leone	24,94	32,53
Singapore	233,4	203,98
Slovak Republic	84,48	88,52
Slovenia	66,54	67,06

Solomon Islands	36,14	57,24
South Africa	30	32,45
Spain	26,29	32,65
Sri Lanka	30,12	41,13
St. Lucia	42,23	71,76
Sudan	16,52	27,46
Swaziland	76,61	79,01
Sweden	51,11	43,01
Switzerland	52,5	44,23
Syrian Arab Republic	39,5	38,72
Tajikistan	23,19	57,16
Tanzania	22,56	35,7
Thailand	73,65	70,16
Togo	38,2	56,12
Tonga	14,42	50,35
Trinidad and Tobago	68,49	38,46
Tunisia	46,02	47,91
Turkey	22,66	27,58
Turkmenistan	73,09	34,92
Uganda	15,28	28,36
Ukraine	46,62	49,47
United Arab Emirates	68,63	50,85
United Kingdom	28,53	31,6
United States	11,05	16,83
Uruguay	30,29	31,67
Uzbekistan	37,14	31,49
Vanuatu	41,88	48,45
Venezuela, RB	36,52	22,15
Vietnam	73,61	78,16
Yemen, Rep.	41,26	40,82
Zambia	38,49	30,1
Zimbabwe	35,96	46,86

OUTPUTS E-VIEWS

$$\text{Corruption} = b_0 + b_1 \times \ln[\text{gdp per capita}] + b_2 \times (\text{openness to trade})$$

Dependent Variable: CORRUPTION

Method: Least Squares

Date: 02/05/13 Time: 18:55

Sample: 1 167

Included observations: 160

White heteroskedasticity-consistent standard errors & covariance

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-4.300604	0.530706	-8.103560	0.0000
LNGDP	0.998272	0.075479	13.22577	0.0000
OPENESS	0.003251	0.002101	1.547593	0.1237
R-squared	0.625905	Mean dependent var		4.208750
Adjusted R-squared	0.621139	S.D. dependent var		2.122873
S.E. of regression	1.306664	Akaike info criterion		3.391403
Sum squared resid	268.0571	Schwarz criterion		3.449063
Log likelihood	-268.3123	Hannan-Quinn criter.		3.414817
F-statistic	131.3396	Durbin-Watson stat		1.960895
Prob(F-statistic)	0.000000			

$$\text{Corruption} = b_0 + b_1 \times (\text{Openness to trade}) + b_2 \times \ln(\text{gdp per capita}) + b_3 \times (\text{legal system})$$

Dependent Variable: CORRUPTION

Method: Least Squares

Date: 02/05/13 Time: 19:05

Sample: 1 167

Included observations: 160

White heteroskedasticity-consistent standard errors & covariance

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-4.634381	0.546890	-8.474058	0.0000
OPENESS	0.002600	0.001847	1.407797	0.1612
LNGDP	1.021503	0.074324	13.74397	0.0000
BRITISH	0.669073	0.215818	3.100171	0.0023
R-squared	0.646714	Mean dependent var		4.208750
Adjusted R-squared	0.639920	S.D. dependent var		2.122873
S.E. of regression	1.273865	Akaike info criterion		3.346670
Sum squared resid	253.1461	Schwarz criterion		3.423549
Log likelihood	-263.7336	Hannan-Quinn criter.		3.377888
F-statistic	95.18965	Durbin-Watson stat		1.962179

Prob(F-statistic) 0.000000

Corruption= $b_0+b_1x[\text{Ln}(\text{gdp per capita})]+b_2x(\text{legal system})+ b_3x[\text{multiple}(\text{Ln}(\text{gdp per capita}))x(\text{Openness to trade})] +b_4x(\text{Openness to trade})$

Dependent Variable: CORRUPTION

Method: Least Squares

Date: 07/02/13 Time: 21:50

Sample: 1 167

Included observations: 159

White Heteroskedasticity-Consistent Standard Errors & Covariance

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-2.953875	1.129922	-2.614229	0.0098
LNGDP	0.842423	0.126772	6.645160	0.0000
BRITISH	0.660809	0.219983	3.003917	0.0031
MULTIPLE	0.002117	0.001178	1.797729	0.0742
OPENESS	-0.017546	0.011751	-1.493158	0.1374
R-squared	0.652872	Mean dependent var		4.218239
Adjusted R-squared	0.643856	S.D. dependent var		2.126174
S.E. of regression	1.268853	Akaike info criterion		3.345046
Sum squared resid	247.9383	Schwarz criterion		3.441552
Log likelihood	-260.9312	Hannan-Quinn criter.		3.384236
F-statistic	72.41024	Durbin-Watson stat		1.968710
Prob(F-statistic)	0.000000			

ΕΛΕΓΧΟΙ ΕΤΕΡΟΣΚΕΔΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Corruption = $b_0+b_1x\text{Ln}(\text{gdp per capita}) + b_2x(\text{openness to trade})$

Heteroskedasticity Test: White

F-statistic	4.759339	Prob. F(5,154)	0.0005
Obs*R-squared	21.41475	Prob. Chi-Square(5)	0.0007
Scaled explained SS	18.91145	Prob. Chi-Square(5)	0.0020

Test Equation:

Dependent Variable: RESID^2

Method: Least Squares

Date: 02/05/13 Time: 18:51

Sample: 1 167

Included observations: 160

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	3.003277	4.484218	0.669744	0.5040
LNGDP	-0.988021	1.109467	-0.890537	0.3746
LNGDP^2	0.112166	0.068569	1.635800	0.1039
LNGDP*OPENESS	-0.004520	0.002657	-1.700939	0.0910
OPENESS	0.021536	0.020947	1.028119	0.3055
OPENESS^2	4.35E-05	2.73E-05	1.592331	0.1134

R-squared	0.133842	Mean dependent var	1.675357
Adjusted R-squared	0.105720	S.D. dependent var	2.276198
S.E. of regression	2.152518	Akaike info criterion	4.407933
Sum squared resid	713.5334	Schwarz criterion	4.523252
Log likelihood	-346.6346	Hannan-Quinn criter.	4.454760
F-statistic	4.759339	Durbin-Watson stat	1.981639
Prob(F-statistic)	0.000451		

Corruption = $b_0 + b_1x(\text{openness to trade}) + b_2x[\text{Ln}(\text{gdp per capita})] + b_3x(\text{legal system})$

Heteroskedasticity Test: White

F-statistic	3.433534	Prob. F(8,151)	0.0012
Obs*R-squared	24.62580	Prob. Chi-Square(8)	0.0018
Scaled explained SS	23.04859	Prob. Chi-Square(8)	0.0033

Test Equation:

Dependent Variable: RESID^2

Method: Least Squares

Date: 02/05/13 Time: 19:01

Sample: 1 167

Included observations: 160

Collinear test regressors dropped from specification

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
----------	-------------	------------	-------------	-------

C	7.855074	4.653253	1.688082	0.0935
LNGDP	-1.780181	1.117348	-1.593220	0.1132
LNGDP^2	0.131381	0.067794	1.937936	0.0545
LNGDP*BRITISH	-0.042739	0.230134	-0.185711	0.8529
LNGDP*OPENESS	0.001148	0.002914	0.394095	0.6941
BRITISH	-1.629019	1.874466	-0.869058	0.3862
BRITISH*OPENESS	0.022354	0.008842	2.528343	0.0125
OPENESS	-0.013628	0.022271	-0.611921	0.5415
OPENESS^2	-4.82E-05	3.73E-05	-1.293132	0.1979
<hr/>				
R-squared	0.153911	Mean dependent var	1.582163	
Adjusted R-squared	0.109085	S.D. dependent var	2.227153	
S.E. of regression	2.102171	Akaike info criterion	4.378425	
Sum squared resid	667.2877	Schwarz criterion	4.551403	
Log likelihood	-341.2740	Hannan-Quinn criter.	4.448665	
F-statistic	3.433534	Durbin-Watson stat	1.942008	
Prob(F-statistic)	0.001169			

Corruption= $b_0+b_1x[\text{Ln}(\text{gdp per capita})]+b_2x(\text{legal system})+b_3x[\text{multiple}(\text{Ln}(\text{gdp per capita}))x(\text{openness to trade})]+b_4x(\text{openness to trade})$

Heteroskedasticity Test: White

F-statistic	3.214359	Prob. F(12,146)	0.0004
Obs*R-squared	33.22815	Prob. Chi-Square(12)	0.0009
Scaled explained SS	30.22573	Prob. Chi-Square(12)	0.0026

Test Equation:

Dependent Variable: RESID^2

Method: Least Squares

Date: 07/02/13 Time: 21:46

Sample: 1 167

Included observations: 159

Collinear test regressors dropped from specification

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
----------	-------------	------------	-------------	-------

C	44.85596	19.34648	2.318558	0.0218
LNGDP	-10.89902	4.785417	-2.277549	0.0242
LNGDP^2	0.679995	0.289310	2.350400	0.0201
LNGDP*BRITISH	-0.101821	0.525973	-0.193586	0.8468
LNGDP*MULTIPLE	-0.010652	0.005265	-2.023000	0.0449
LNGDP*OPENESS	0.184909	0.090641	2.040025	0.0432
BRITISH	-1.411912	4.436112	-0.318277	0.7507
BRITISH*MULTIPLE	-0.000770	0.006013	-0.128052	0.8983
BRITISH*OPENESS	0.032164	0.053060	0.606180	0.5453
MULTIPLE^2	3.98E-05	2.11E-05	1.883389	0.0616
MULTIPLE*OPENESS	-0.000717	0.000384	-1.866886	0.0639
OPENESS	-0.791519	0.384283	-2.059728	0.0412
OPENESS^2	0.003131	0.001729	1.811413	0.0721

R-squared	0.208982	Mean dependent var	1.559360
Adjusted R-squared	0.143967	S.D. dependent var	2.178428
S.E. of regression	2.015526	Akaike info criterion	4.317862
Sum squared resid	593.1026	Schwarz criterion	4.568779
Log likelihood	-330.2701	Hannan-Quinn criter.	4.419757
F-statistic	3.214359	Durbin-Watson stat	2.021115
Prob(F-statistic)	0.000409		

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Άρθρα

Acemoglu Aron, Johnson Simon and Robinson James ,(2005), *The Rise of Europe: Atlantic Trade, Institutional Change, and Economic Growth*, The American Economic, 2005 VOL. 95 NO. 3 p.p 546-579

Acemoglu, Daron and Thierry Verdier,(1998), *Property Rights, Corruption and the Allocation of Talent: A General Equilibrium Approach*, Economic Journal, 108, p.p 1381-1403

Acemoglu Aron, Johnson Simon and Robinson James, (2005) *Institutions as a fundamental cause of long-run growth*, Handbook of Economic Growth, Volume IA., p.p. 385-472

Acemoglu Aron, Johnson Simon and Robinson James,(2001), *The Colonial Origins of Comparative Development: An Empirical Investigation*, The American Economic Review, Vol. 91, No. 5, pp. 1369-1401

Acemoglu Aron, Johnson Simon and Robinson James,(2002), *Reversal of Fortune: Geography and Institutions in the Making of the Modern World Income Distribution*, The Quarterly Journal of Economics, Vol. 117, No. 4, pp. 1231-1294

Alesina, Alberto, Baqir, Reza and William Easterly,(2000), “*Redistributive Public Employment*,” Journal of Urban Economics 48, p.p 219-241.

Djankov Simeon ,Rafael La Porta, Lopez-de-Silanes Florencio, Shleifer Andrei,(2002), *The Regulation of entry*, Then quarterly Journal of economics, Vol. CXVII, Issue 1

Ernesto Dal Bo, Pedro Dal Bo, Workers, Warriors and Criminals: Social Conflict in General Equilibrium, Journal of the European Economic Association vol9 2011 issue 4 pp 646-677

Frankel A Jeffrey, Cavallo A. Eduardo, (2004), *Does Openness to Trade Make Countries More Vulnerable to Sudden Stops, Or Less? Using Gravity to Establish Causality*, National Bureau Of Economic Research,

Glaeser L. Edward, Saks Raven,(2004), *Corruption in America*, Harvard Institute of Economic Research Discussion Paper Number 2043.

Hall R and C. Jones,(1999), *Why Do Some Countries Produce So Much More Output Per Worker Than Others*, MIT, p.p. 83-116

Lambsdorff J.G.,(1998), *An Empirical Investigation of Bribery in International Trade*, European Journal for Development Research, vol. 10, 1998.

Levchenko A. Andrei, (2008) *International trade and Institutional change*, Research seminar in International Economics, Discussion paper Number 579,

Martin Philippe, Mayer Thierry, Thoenig Mathias, (2010) *The geography of conflicts and free trade agreements*, Politics, Economics and Global Governance: The European Dimensions" (PEGGED), Seventh Research Framework Programme, Contract number 217559.

Rafael La Porta, Lopez-de-Silanes Florencio, Shleifer Andrei, (2008), *The Economic Consequences of Legal origins*, Journal of Economic Literature, 46:2, p.p. 285–332.

Shleifer Andrei, Vishny Robert,(1993), *Corruption*, Quarterly Journal of Economics, p.p. 599-617.

Tanzi V., (1998), *Corruption around the world: Causes, Consequences, Scope, and Cures*, IMF Working Paper, (Washington: WP/98/63).

Treisman Daniel, (2000), *The causes of corruption-A cross national study*, university of California, Los Antzeles-Journal of Economics 763 p.p. 399-457

Yanikawa Halit, (2003), *Trade openness and economic growth: a cross- country empirical investigation*, Journal of Development Economics, Vol 72, p.p. 57-89

Wei S.-J., (2000), *Natural Openness and Good Government*, National Bureau of Economic Research Working Paper, No. 7765, Cambridge MA.

Βιβλία

Αργυριάδης Δημήτρης, Βαβούρας Ιωάννης, Καββαδία Ελένη, Μανωλάς Γεώργιος, Ράικος Δημήτριος, Ρακιντζής Λεάνδρος, Συρμαλή Μαρία-Ελένη και Χλέτσος Μιχάλης, (2011), *Διακυβέρνηση, Δημοκρατία και Διαφθορά: Οι σχέσεις – επιπτώσεις τους στην οικονομική ανάπτυξη*, Εκδόσεις Παπαζήση,

Αντζουλάτος Άγγελος, (2011), *Κυβερνήσεις χρηματαγορές και Μακροοικονομία*, εκδόσεις Διπλογραφία.

Δασκάλου Γεώργιος, (1995), *Διεθνές Εμπόριο*, εκδόσεις Σύγχρονη Εκδοτική,

Θαλασσινός Ι, Ελευθέριος Σταματόπουλος, Σταματόπουλος Β. Ιωάννης, (1998), *Διεθνή Οικονομικά*. Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης

Ρέππας Παναγιώτης,(2010) *Διαφθορά: Τα αίτια και οι συνέπειες*, σημειώσεις διαλέξεων στο μάθημα «Οικονομική Ανάπτυξη» του τμήματος Οικονομική και Περιφερειακή Ανάπτυξης του Παντείου Πανεπιστημίου.

Πάπυρος Λάρους Μπριτάνικα, τόμος 1

Διαδίκτυο

<http://www.aueb.gr/statistical-institute/european-citizens/history.pdf>

<http://www.bankofgreece.gr/BoGDocuments/%CE%A3%CF%85%CE%BD%CE%B8%CE%AE%CE%BA%CE%B7%20%CE%8A%CE%B4%CF%81%CF%85%CF%83%CE%B7%CF%82%20%CE%95%CE%9A%CE%AC%CF%81%CE%B8%CF%81%CE%BF%20106.pdf>

http://ec.europa.eu/economy_finance/international/globalisation/index_el.htm.

<http://www.pee.gr>

<http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=184159>

www.transparency.gr

www.transparency.gr/Content.aspx?page=43

<http://www.transparency.org/research/cpi>

http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/gatt47_e.pdf

<http://faculty.haas.berkeley.edu/dalbo/WorkersWarriorsCriminalsJEEAJune09.pdf>

Διατριβές

Γκόφα Ασημίνα, (2008), *Το φαινόμενο της Διαφθοράς στο Δημόσιο*, τμήμα Δημόσιας Διοίκησης, Διπλωματική εργασία Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Παπακωνσταντίνου Παναγιώτα, (2011), *Η σχέση μεταξύ αντιλαμβανόμενης διαφθοράς, γραφειοκρατίας, εισοδήματος και οικονομικής ανάπτυξης. Διερεύνηση σε 180 χώρες*, Διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Πατρών

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ